

**Sprawozdanie za 2019 rok
z realizacji „Programu Wsparcia
i Aktywizacji Społecznej
Seniorów
na terenie Miasta Lublin w latach
2016-2020”**

C.1. Wzrost jakości i dostosowywanie oferty usług społecznych służących wyrównywaniu szans i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu seniorów oraz bezpieczeństwu społecznemu.

C.1.1. Doskonalenie systemu wsparcia dla seniorów funkcjonujących samodzielnie w środowisku

C.1.1.1. Bieżące diagnozowanie potrzeb i oczekiwań osób starszych w odniesieniu do dostępności oferty usług wspierających

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Wskaźniki:	- liczba przeprowadzonych diagnoz i analiz sytuacji osób starszych w poszczególnych dzielnicach miasta - 1 558

W ramach ZOW przeprowadzono ok. 800 wywiadów środowiskowych i zdiagnozowano sytuację ok. 358 osób.

Potrzeby i oczekiwania osób starszych zostały ocenione w „Diagnozie społecznej LOF”. Celem ogólnym badania była diagnoza sytuacji demograficznej i uwarunkowań funkcjonowania ekonomicznego, społecznego i socjalnego dwóch podmiotów polityki społecznej: osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, obejmująca Lubelski Obszar Funkcjonalny (LOF), w skład którego wchodzi 16 jednostek samorządu terytorialnego, w tym Miasto Lublin jako Lider.

W ramach ww. opracowania szczegółowej analizie poddano m. in.:

- udział osób powyżej 60. roku życia z podziałem na grupy wiekowe, w populacji poszczególnych gmin,
- liczbę osób z niepełnosprawnościami, z podziałem na grupy wiekowe, płeć, stopnie i rodzaj niepełnosprawności, korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej,
- liczbę osób powyżej 60. roku życia wraz z prognozowaną oceną wzrostu tej grupy osób do roku 2030, w tym liczbę seniorów z niepełnosprawnościami oraz prognozowane zmiany demograficzne na kolejne lata.

Ponadto badanie zakładało diagnozę pod względem ilościowym i jakościowym osób z niepełnosprawnościami, korzystających m. in. ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej, w podziale na:

- rodzaj niepełnosprawności,
- sposób komunikowania się,
- samodzielność.

W obszarze uwarunkowań funkcjonowania ekonomicznego, społecznego i socjalnego badaniu zostały poddane:

warunki mieszkaniowe, sytuacja ekonomiczna, sytuacja rodzinna, podejmowane aktywności, w tym stopień zagrożenia problemami społecznymi doświadczanymi przez badane podmioty pozwalające na ustalenie, które ze zjawisk dotyczących osób starszych i osób z niepełnosprawnościami stanowią dla LOF największe wyzwanie.

Ponadto diagnozą objęto uwarunkowania i rozwiązania medyczne, opiekuńcze i wspierające dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, biorąc pod uwagę:

- placówki medyczne świadczące opiekę dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami,
- placówki specjalistyczne świadczące opiekę dla osób z określonym rodzajem niepełnosprawności,
- placówki opiekuńcze, ośrodki wsparcia, w tym kluby, świetlice etc., z podziałem na placówki całodobowe i dziennego pobytu dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami,
- usługi świadczone w środowisku ze wskazaniem liczby usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz usług asystenckich w poszczególnych jst.

Diagnozowano:

- funkcjonowanie placówek świadczących usługi edukacyjne dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, w tym m. in.: liczbę placówek oświatowych dla osób z niepełnosprawnościami z podziałem na placówki specjalistyczne,

- zasoby wsparcia instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, w tym: finansowe, rzeczowe, usługowe oraz możliwości korzystania z różnych form aktywności: zawodowej, kulturalnej, sportowej etc. z uwzględnieniem dostępności transportowej,
- dostęp do różnych form usług wspierających osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami: zdrowotnych, terapeutycznych, opiekuńczo-pielęgnacyjnych, asystenckich oraz dostępu do miejsc użyteczności publicznej, w tym w obszarze kultury i sportu (przeprowadzono obserwację dostępności ok. 130 obiektów na terenie LOF),
- wykorzystanie zasobów usługowych Miasta Lublin przez mieszkańców gmin LOF (instytucje zdrowotne, społeczne, kulturalne i sportowe),
- potrzeby i poczucie jakości życia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami lub ich opiekunów (formalnych lub nieformalnych), w szczególności w odniesieniu do usług wspierających funkcjonowanie tych osób w społeczeństwie oraz potrzeb wsparcia instytucjonalnego i komunikacyjnego,
- zgodność publicznych stron internetowych oraz serwisów Biuletynu Informacji Publicznej organów samorządu LOF oraz ich jednostek podrzędnych pod kątem dostępności tych serwisów dla osób z niepełnosprawnościami, zgodnie ze standardem WCAG 2.0.

Publikacje diagnozujące sytuację osób starszych zostały opracowane w ramach projektu pt. „Badania nad innowacyjnym modelem opieki nad osobami starszymi” realizowanego przez UMCS (współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, Kod CPV: 73100000-3). Badania dotyczyły potrzeb i oczekiwań seniorów związanych z możliwością korzystania z ośrodków dziennej oraz całodobowej opieki/wsparcia. Ich celem było uzyskanie danych umożliwiających opracowanie praktycznych rozwiązań służących poprawie jakości życia seniorów. W projekcie uczestniczyli: dr Anna Tychmanowicz (kierownik projektu), dr Sara Filipiak oraz dr Wojciech Błaszczak. Badania były prowadzone przez studentów II roku psychologii UMCS (3 osoby) na terenie Klubów Seniora, Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Domów Pomocy Społecznej. Wzięło w nich udział 400 osób.

W Katedrze Pedagogiki Społecznej powstały następujące publikacje diagnozujące sytuację osób starszych:

1. Raport badawczy pod egidą Polskiej Akademii Nauk autorstwa R. Bera, S.M.Kwiatkowski (red.) Młodzież wobec współczesnych zagrożeń w życiu społecznym, Warszawa: Wyd. APS. W nim rozdział liczący niemal 90 stron autorstwa Kanios A., Czechowska-Bieluga M., Weissbrot-Koziarska A., Zielińska P., Lada A., (2019) Młodzież wobec zjawiska wykluczenia społecznego m.in. dotyczący diagnozy przekonań młodzieży szkół średnich i młodzieży akademickiej nt. zagrożeń w funkcjonowaniu osób starszych. Badania oparte na próbie 1050 osób.
2. Kanios A., (2019) Opinie młodzieży studenckiej na temat zagrożeń funkcjonowania społecznego osób starszych, „Annales UMCS. Sectio J”, Nr 3.
3. Kanios A., Boheńska-Brandt A., (2019) Profile kompetencji społecznych studentów przygotowujących się do sprawowania opieki nad osobami starszymi¹ – badania polsko-niemieckie, „Kwartalnik Pedagogiczny”, Nr 4.
4. Kanios A., Bocheńska -Brandt A., (2020) Motywacja do pomagania oraz cechy osobowości studentów przygotowujących się do pracy z seniorami – badania polsko-niemieckie, „Annales UMCS. Sectio J”, Nr 1. (przyjęty do druku)
5. Nowoczesne technologie w opiece nad osobami starszymi – na przykładzie Polski i Niemiec, „Praca socjalna” Nr 3,2020 (przyjęty do druku)

C.1.1.2. Podnoszenie jakości usług i dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> -liczba osób korzystających z usług opiekuńczych: 1 597, -liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych: 78, (spośród świadczeniobiorców usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych – 44 osoby skorzystały z obu form usług), -liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi: 110, -liczba osób korzystających z ośrodków wsparcia dla seniorów, funkcjonujących w strukturze ZOW: 879

C.1.1.3. Rozszerzenie i modyfikowanie wachlarza świadczonych usług wspierających przez ośrodki wsparcia i inne instytucje w zależności od sygnalizowanych potrzeb seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba nowych usług, form wsparcia i inicjatyw dla seniorów

W ramach ZOW utworzono 3 nowe formy wsparcia: Klub Seniora „Pozytywistów”, Klub Senior+” Centrum Aktywizacji” i Dzienny Dom „Senior+”. Przy DPS, których organem prowadzącym jest Miasto Lublin powstało 6 Klubów Seniora w ramach Projektu LUBInclusiON.

Nową usługą wprowadzoną w 2019 roku była teleopieka. W ramach zadania 400 mieszkańców Miasta Lublin w wieku 60 + zostało objętych systemem całodobowej teleopieki przez 12 miesięcy. Zadanie to było finansowane z funduszy unijnych i realizowane w ramach projektu: „Aktywni i samodzielni. Usługi społeczne i zdrowotne – tworzenie systemu pomocy środowiskowej w celu wsparcia 350 osób w podeszłym wieku” nr projektu RPLU.11.02.00-IZ.00-06-002/16 w ramach RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020. Oś Priorytetowa 11 WŁĄCZENIE SPOŁECZNE Działanie 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne. Celem głównym zadania była poprawa jakości życia osób w podeszłym wieku poprzez realizację usług wykorzystujących nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, które umożliwią osobom niesamodzielnym jak najdłuższe bezpieczne pozostawanie w naturalnym środowisku.

Nową, pilotażową formą wsparcia, z której mogli korzystać seniorzy była usługa opieki wytchnieniowej, realizowana z programu „Opieka wytchnieniowa”, współfinansowanego z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Członkowie rodzin lub opiekunowie otrzymali wsparcie w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu opieki oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w zakresie opieki. Z usług opieki wytchnieniowej skorzystało 5 osób (usługa była realizowana od 4. 11. 2019 r. do 13. 12. 2019 r.).

Nową inicjatywą były Lubelskie Spotkania Seniorów LubSENIOR, zorganizowane w październiku br. przy współpracy Targów Lublin S.A. i Prezydenta Miasta Lublin - ponad 90 firm, organizacji i instytucji zaprezentowało swoją ofertę. Były też prelekcje, bezpłatne badania medyczne, porady prawne, występy muzyczne oraz pokaz mody senioralnej z udziałem uczestników Klubów Seniora.

C.1.1.4. Tworzenie nowych placówek oferujących usługi wspierające w ciągu dnia w odpowiedzi na rozpoznane potrzeby społeczności lokalnej w poszczególnych dzielnicach

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Wskaźniki:	- liczba nowych placówek dla seniorów (tj. dzienne domy pobytu, kluby seniora, świetlice): 9

Decyzją z dnia 3 września 2019 r. Prezydent Miasta Lublin przekazał w trwały zarząd na rzecz Środowiskowego Domu Samopomocy „Mozaika” w Lublinie zabudowaną nieruchomością stanowiącą własność Gminy Lublin, położoną przy ul. Nałkowskich 78 w Lublinie z przeznaczeniem na działalność statutową ośrodka. Znajduje się tam oddział typu A (dla osób z zaburzeniami psychicznymi).

Przy DPS-ach, których organem prowadzącym jest Miasto Lublin utworzono 6 Klubów Seniora w ramach projektu LUBInclusion.

W strukturze ZOW powstały 3 nowe ośrodki:

Klub Seniora „Pozytywistów” – 15 miejsc

Klub Senior+ „Centrum Aktywizacji” – 15 miejsc

Dzienny Dom „Senior+” – 40 miejsc

C.1.1.5. Rozwój różnorodnych nowatorskich form wsparcia, pomocy i opieki mających na celu samodzielne funkcjonowanie seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Wskaźniki:	- nowe formy wsparcia celem usamodzielnienia się seniorów

Nową usługą wprowadzoną w 2019 roku była teleopieka. W ramach zadania 400 mieszkańców Miasta Lublina w wieku 60 + zostało objętych systemem całodobowej teleopieki przez 12 miesięcy. Zadanie to było finansowane z funduszy unijnych i realizowane w ramach projektu: „Aktywni i samodzielni. Usługi społeczne i zdrowotne – tworzenie systemu pomocy środowiskowej w celu wsparcia 350 osób w podeszłym wieku” nr projektu RPLU.11.02.00-IZ.00-06-002/16 w ramach RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020. Oś Priorytetowa 11 WŁĄCZENIE SPOŁECZNE Działanie 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne. Celem głównym zadania była poprawa jakości życia osób w podeszłym wieku poprzez realizację usług wykorzystujących nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, które umożliwią osobom niesamodzielnym jak najdłuższe bezpieczne pozostawanie w naturalnym środowisku.

Nową, pilotażową formą wsparcia, z której mogli korzystać seniorzy była usługa opieki wytchnieniowej, realizowana z programu „Opieka wytchnieniowa”, współfinansowanego z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Członkowie rodzin lub opiekunowie otrzymali wsparcie w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu opieki oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w zakresie opieki. Z usług opieki wytchnieniowej skorzystało 5 osób (usługa była realizowana od 4. 11. 2019 r. do 13. 12. 2019 r.).

C.1.1.6. Rozwój różnorodnych form mieszkalnictwa dostosowanego dla potrzeb seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba mieszkań przystosowanych do potrzeb seniorów - liczba seniorów korzystających z mieszkań dostosowanych do ich potrzeb

W 2019 r. Wydział Spraw Mieszkaniowych wydał 17 skierowań do zawarcia umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu miasta Lublin dla seniorów.

Ponadto w 2019 r. seniorzy otrzymali 14 zamian lokali:

- na lokal mniejszy - 5 osób
- na lokal równorzędny – 3 osoby
- na lokal z wykazu zamian – 5 osób
- na najem socjalny lokalu – 1 osoba.

C.1.1.7. Wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych technologii w realizacji usług społecznych, w tym usług teleopieki i teleinformatycznych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu • organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba seniorów objętych teleopieką - 400

ZOW „SOS dla seniora” - 400 mieszkańców Miasta Lublina w wieku 60 + zostało objętych systemem całodobowej teleopieki przez okres 12 miesięcy.

C.1.1.8. Stałe doskonalenie kadr pomocy społecznej w zakresie potrzeb osób starszych i ich realizacji

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • Zespół Ośrodków Wsparcia
Wskaźniki:	- liczba przeszkolonych pracowników – 172 osoby

- liczba przeszkolonych pracowników MOPR– 44 pracowników,
- liczba przeszkolonych pracowników DPS-ów - 98 pracowników
- liczba przeszkolonych pracowników ZOW - 30

C.1.1.9. Uwzględnianie potrzeb osób starszych w dokumentach strategicznych Miasta Lublin

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba dokumentów strategicznych zawierających informacje nt. seniorów: 10

- 1.Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2014-2020,
2. Program Aktywności Lokalnej Mieszkańców Miasta Lublin na lata 2014-2020,
3. Program Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie miasta Lublin na lata 2016-2020,
4. Program działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Lublina na lata 2016-2020,
5. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020
6. Strategia Rozwoju Kultury Lublina na lata 2013 – 2020
7. Strategia Rozwoju Lublina na lata 2013 – 2020
8. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF
- 9.Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin
10. Program „Bezpieczny Lublin”
- 11.Strategia Rozwoju Kultury Lublina na lata 2013-2020

C.1.1.10. Inicjowanie działań samopomocowych – pomoc sąsiedzka, rozwój wolontariatu

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba wolontariuszy przygotowanych i zaangażowanych w działania senioralne: 175

C.1.1.11. Stałe doskonalenie poziomu i standardu usług socjalnych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • Zespół Ośrodków Wsparcia • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba audytów, szkoleń, certyfikatów: liczba kontroli wewnętrznych: 110 liczba kontroli zewnętrznych: 32 liczba szkoleń: 68

C.1.1.12. Organizacja poradnictwa dla osób starszych, ich rodzin i opiekunów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	liczba porad udzielonych seniorom: 6 510

Nieodpłatne poradnictwo prawne świadczone na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 294): 2 136 porad

MOPR: 2 682 porady

DPS-y: 320 porad

ZOW: 850 porad

CIK: 104 porady; 366 spotkań psychologiczno-terapeutycznych

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Lublinie: 22 porady

Zespół Poradni Nr 2 w Lublinie: 30 porad

C.1.1.13. Upowszechnianie informacji o dostępności do usług świadczonych na rzecz osób starszych przez instytucje i organizacje na terenie miasta

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- informatory, strony internetowe

1. zamieszczanie i aktualizacja informacji dla seniorów na stronach internetowych: www.lublin.eu, www.mopr.lublin.eu; www.zow.lublin.eu, www.cik.lublin.eu, www.pzerii.lublin.pl, www.mbp.lublin.pl., <https://muplublin.praca.gov.pl>, <https://pck.lublin.pl>

2. dystrybucja ulotek informacyjnych

3. artykuły promocyjne w lokalnej prasie
4. audycje radiowe i tv „Pora seniora” z udziałem seniorów
5. ogłoszenia w lubelskich kościołach
6. plakaty informacyjne w lokalnych instytucjach
7. Facebook
8. plakaty w placówkach oświatowych i medycznych

C.1.1.14. Rozwój wolontariatu międzypokoleniowego oraz senioralnego

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • organizacje pozarządowe
Wskaźniki	- wolontariat międzypokoleniowy i senioralny:

Idea wolontariatu międzypokoleniowego i senioralnego jest sukcesywnie rozwijana przez Domy Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, uczelnie oraz organizacje pozarządowe.

Seniorzy bardzo aktywnie uczestniczyli w działaniach czerwono krzyżowych jako wolontariusze. W 2019 roku podejmowali między innymi działania wolontariackie:

- pomoc w sprzątnięciu biur i pomieszczeń przy ul. Bursaki 17
- pomoc przy pracach związanych z wydarzeniami organizowanymi przez PCK: prasowanie koszulek, układanie i pakowanie pocztówek okolicznościowych wydanych z okazji 100-lecia, sadzenie dębów na Złot PCK;
- pakowanie zestawów edukacyjnych „Bezpieczny Patrol” do przedszkoli;
- udział w zbiórce w tygodniu PCK /kwesta/;
- wykonanie upominków z gliny wręczanych dla uczestników Gali Stulecia PCK;
- przygotowanie poczęstunku oraz dekoracji na otwarcie klubu Seniora CZAS;
- zbiórka pieniędzy „Góra grosza”;
- udział w Tygodniu PCK – czytanie bajek dla dzieci;
- udział w Targach LUBSenior /pomoc przy organizacji stosika, dyżury na stoisku/;
- udział w akcji „Żywy znak PCK”.

W ZOW Uczestnicy podejmowali działania wolontarystyczne niesformalizowane na zasadzie wzajemnej pomocy.

W ramach TWWP o.Lublin działał Wielopokoleniowy Klub Wolontariusza, skupiający seniorów ze społeczności lokalnej naszego miasta i studentów z Wydziału Pedagogiki UMCS. Klub zorganizował coroczną akcję „Dar czasu i serca w okresach przedświątecznych dla podopiecznych ZOL i samotnych „osób starszych ze społeczności lokalnej miast - 12 osób, Mikołaja przy łóżku chorego dla 40 osób ZOL, spotkania wielkanocne dla ciężko chorych ZOL - 34 osoby. Wolontariusze Klubu Aktywnego Seniora LSM zorganizowali ubieranie osiedlowej choinki dla społeczności lokalnej LSM - 30 osób. W ramach LUTW działa Klub Wolontariusza, który skupia słuchaczy zajmujących się opieką nad byłymi słuchaczami Uniwersytetu, którzy ze względu na wiek lub stan zdrowia nie mogą już uczestniczyć w zajęciach. W roku 2019 opieką objętych było 10 osób.

Samorząd Słuchaczy LUTW w ramach swojej działalności wolontariackiej na rzecz społeczności Uniwersyteckiej zorganizował 12 wycieczek krajoznawczo-turystycznych (w tym 7 ogólnopolskich), w których wzięło udział ponad 300 seniorów. Organizacją wyjazdów zajmowali się sami seniorzy nie korzystając z biur podróży.

C.1.1.15. Współpraca z uczelniami w zakresie przygotowywania kadr do pracy na rzecz seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- liczba studentów przygotowanych do pracy na rzecz seniorów - 589

W zakresie kształcenia kadr do pracy na rzecz seniorów prowadzona jest współpraca ZOW, MOPR, DPSów i organizacji pozarządowych z:

1. Uniwersytetem Medycznym
2. UMCS
3. Kolegium Pracowników Służb Społecznych
4. Studium Medycznym
5. Katolickim Uniwersytetem Lubelskim

Na UMCS studenci III roku psychologii, specjalność: psychologia kliniczna i neuropsychologia mają zajęcia z przedmiotów „Problemy kliniczne w różnych fazach życia” i „Psychologia starzenia się z elementami psychogeriatry. W ramach ćwiczeń z przedmiotu „Podstawy gerontologii” studenci III roku pracy socjalnej UMCS przygotowawali zajęcia aktywizujące dla seniorów, realizowane w Centrum Dziennego Pobytu dla Seniorów Nr 3. Celem była aktywizacja osób starszych, integracja międzypokoleniowa oraz usprawnianie i stymulacja procesów poznawczych. Spotkania pozwoliły studentom nabyć praktyczne umiejętności pracy z osobami starszymi oraz ukształtować pozytywne postawy wobec starości i ludzi starszych. W roku 2019 stopień magistra z zakresu pracy socjalnej oraz uprawnienia do wykonywania zawodu pracownik socjalny uzyskało ok.50 osób, a stopień licencjata w zakresie pracy socjalnej oraz uprawnienia do wykonywania zawodu pracownik socjalny ok.55 osób. Na poziomie studiów licencjackich w zakresie specjalizacji: wsparcie rodziny i seniora, studenci realizują zajęcia dydaktyczne z przedmiotów takich jak: gerontologia społeczna, metodyka pracy opiekuńczo-wspierającej osobę starszą, psychologia starzenia się.

TWWP o. Lublin w Lublinie ma podpisaną umowę o współpracy z 5 uczelniami Lubelskimi: UMCS, KUL, UP, AM, Politechnika. Pracownicy ww. uczelni wchodzi w skład Rady Naukowej Lubelskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, przygotowują kadry do pracy na rzecz seniorów, wspierają działania LUTW. Kierownik Katedry Neurochirurgii i Psychologii UMCS. prof. dr hab. Małgorzata Szepietowska współpracuje z Wielopokoleniowym Klubem Wolontariusza od 13 lat i jest odpowiedzialna za przygotowania nowych wolontariuszy studentów do pracy na rzecz osób starszych.

C.1.2. Doskonalenie i rozwój systemu wsparcia dla osób nie mogących funkcjonować samodzielnie w środowisku

C.1.2.1. Dostosowywanie oferty usług całodobowych do występujących potrzeb i zgłaszanego zapotrzebowania

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Wskaźniki:	- liczba instytucji oferujących osobom starszym całodobową opiekę – 7 DPS-ów

1. Dom Pomocy Społecznej im. Matki Teresy z Kalkuty w Lublinie,
2. Dom Pomocy Społecznej „Betania” w Lublinie
3. Dom Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Lublinie,
4. Dom Pomocy Społecznej „Kalina” w Lublinie,
5. Dom Pomocy Społecznej im. Wiktorii Michelisowej w Lublinie,
6. Dom Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II w Lublinie,
7. Prawosławny Dom Pomocy Społecznej Diecezji Lubelsko-Chełmskiej.

Liczba osób korzystających w roku 2019 r z pobytu w Domach Pomocy Społecznej w Lublinie:

- Dom Pomocy Społecznej im. Matki Teresy z Kalkuty w Lublinie - 151 osób,
- Dom Pomocy Społecznej „Kalina” w Lublinie – 143 osoby,
- Dom Pomocy Społecznej im. Wiktorii Michelisowej w Lublinie – 79 osób,
- Dom Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Lublinie – 117 osób,
- Dom Pomocy Społecznej „Betania” w Lublinie – 165 osób,
- Dom Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II w Lublinie - 54 osoby,
- Prawosławny Dom Pomocy Społecznej Diecezji Lubelsko-Chełmskiej – 37 osób

C.1.2.2. Utrzymanie standardów usług świadczonych w domach pomocy społecznej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Wskaźniki:	- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi: 1631, w tym: usługi opiekuńcze 1592 osoby, specjalistyczne usługi opiekuńcze 53 osoby, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi 32 osoby.

C.1.2.3. Organizacja innowacyjnych usług dla mieszkańców domów pomocy społecznej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba innowacyjnych usług całodobowego wsparcia dla seniorów

Mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej „Betania” korzystali od września 2019 roku z nauki języka angielskiego (1x w tygodniu), prowadzonej przez wolontariuszy – studentów.

C.1.2.4. Tworzenie rodzinnych domów pomocy społecznej dla osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba nowych rodzinnych domów pomocy społecznej dla seniorów: 2

Wydział Inwestycji i Remontów UM Lublin:

1. Budowa centrum rozwoju i integracji społecznej osób z niepełnosprawnością intelektualną, przy ul. Głowackiego w Lublinie;
2. Rozbudowa Środowiskowego Domu Samopomocy „KALINA” w Lublinie;
3. Budowa dwóch rodzinnych domów pomocy, przy ul. Kalinowszczyzna 84 w Lublinie. Infrastruktura powstała w ramach realizacji projektu „Budowa dwóch rodzinnych domów pomocy przy ul. Kalinowszczyzna w Lublinie” dofinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego 2014-2020

C.1.2.5. Rozwój instytucji zapewniających całodobową opiekę osobom starszym

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba nowo utworzonych placówek

Wydział Inwestycji i Remontów UM Lublin:

1. Budowa dwóch rodzinnych domów pomocy przy ul. Kalinowszczyzna 84 w Lublinie

Dom Pomocy Społecznej „Kalina” w Lublinie - dzięki pozyskaniu środków z UE wybudowano nowy Ośrodek wsparcia o charakterze rodzinnych domów, składający się z dwóch budynków. W każdym z nich jest możliwość skorzystania z 8 miejsc całodobowego pobytu czasowego dla osób starszych i 10 miejsc pobytu dziennego .

Decyzją z dnia 10 stycznia 2019 r. Prezydent Miasta Lublin przekazał w trwały zarząd na rzecz Środowiskowego Domu Samopomocy Kalina niezabudowaną nieruchomość stanowiącą własność Gminy Lublin, położoną przy ul. Głównej 43/45 w Lublinie z przeznaczeniem na działalność statutową.

Infrastruktura powstała w ramach realizacji projektu „Budowa dwóch rodzinnych domów pomocy przy ul. Kalinowszczyzna w Lublinie” dofinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego 2014-2020.

C.1.2.6. Wspieranie rozwoju domowych usług opiekuńczych świadczonych przez osoby prawne prowadzące działalność w formie świadczeń opiekuńczych, w tym: przez podmioty ekonomii społecznej/organizacje obywatelskie realizujące zadania w typie działalności pożytku publicznego

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba podmiotów wspierających domowe usługi opiekuńcze – 4 podmioty

1. Polski Czerwony Krzyż,
2. Polski Komitet Pomocy Społeczne,
3. Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego,
4. Stowarzyszenie „Synergia”

C.1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa osób starszych i przeciwdziałanie przemocy wobec nich

C.1.3.1. Organizowanie programów ukierunkowanych na nabycie umiejętności skutecznego reagowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • Komenda Miejska Policji • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba zrealizowanych programów i projektów w zakresie bezpieczeństwa seniorów – 29 (25 ZOW, 2 MOPR, DPS-y – 2 działania

W ramach zapewniania bezpieczeństwa osobom starszym i przeciwdziałania przemocy wobec nich realizowane były w ośrodkach senioralnych liczne spotkania, pogadanki dla osób starszych, m.in. „Bezpieczny senior”, „Oszustwo na wnuczka i na policjanta”, „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni”. Odbywały się także spotkania z rzecznikiem praw

konsumentów. DPS im. Wiktorii Michelisowej w Lublinie wyposażył mieszkanki Domu w wizytówki z adresem i miejscem zamieszkania.

W ramach edukacji w zakresie bezpieczeństwa seniorów, TWWP o. Lublin zorganizował 3 spotkania dla słuchaczy LUTW z przedstawicielami KMP w Lublinie, Strażą Miejską Miasta Lublin, Strażą Pożarną w Lublinie, Miejskim Rzecznikiem Praw Konsumenta, przedstawicielem banku. Podsumowaniem akcji była debata „Bezpieczny Lublin - bezpieczny senior” z udziałem ww. przedstawicieli.

Miejski Rzecznik Konsumentów samodzielnie oraz wspólnie z przedstawicielami Policji prowadził spotkania z seniorami. W trakcie wykładów i spotkań warsztatowych przekazywano ostrzeżenia o nieuczciwych praktykach rynkowych, których mogą dopuszczać się przedsiębiorcy podczas pokazów lub wizyt w domach konsumentów. Konsument-seniorzy otrzymywali wzory dokumentów do wykorzystania, ulotki i broszury oraz praktyczne porady w poruszonych indywidualnie sprawach. W 2019 przeprowadzono 4 spotkania z seniorami, w różnych ośrodkach.

C.1.3.2. Zacieśnienie współpracy różnych instytucji w zakresie przeciwdziałania nieuczciwym praktykom wobec osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • Komenda Miejska Policji • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba zaangażowanych instytucji działających w zakresie przeciwdziałania nieuczciwym praktykom wobec starszych osób: ponad 30

Komenda Miejska Policji w Lublinie,
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie,
Stowarzyszenie Synergia (poradnictwo dla seniorów za pośrednictwem opiekunek, realizujących dyżury),
Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie,
Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Lublinie,
Komisariaty Dzielnicowe,
Rzecznik Praw Konsumenta
Stowarzyszenie „Bliżej Siebie”
Rady Dzielnic
Straż Pożarna
Zakład Ubezpieczeń Społecznych
PZERiI

C.2. Organizacja działań w ramach ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej seniorów

C.2.1. Propagowanie zdrowego stylu życia

C.2.1.1. Rozwój edukacji prozdrowotnej - promocja zdrowego stylu życia (prawidłowe żywienie, aktywność fizyczna, profilaktyka chorób wieku starszego, zdrowie psychiczne)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • Zespół Ośrodków Wsparcia • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- liczba osób uczestniczących w inicjatywach promujących profilaktykę i zdrowy styl życia –9 164

Programy polityki zdrowotnej:

"Pudełko życia" – projekt, skierowany do osób samotnych, starszych, niepełnosprawnych mający na celu podniesienie poczucia bezpieczeństwa ww. osób w zakresie zdrowia i życia. Pudełka dostępne były w siedzibie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie przy ul. Marii Koryznowej 2d, filiach i sekcjach pracy socjalnej MOPR, jak również w siedzibie Zespołu Ośrodków Wsparcia, przy ul. Lwowskiej 28 oraz Wydziale Inicjatyw i Programów Społecznych Urzędu Miasta Lublin. W 2019 roku rozdysponowano łącznie ok. 1 000 pudełek.

Program profilaktyki w zakresie szczepień ochronnych przeciw grypie dla osób powyżej 65. roku życia. W roku 2019 zaszczepiło się 8 042 mieszkańców Lublina w wieku powyżej 65. roku życia.

Program opieki paliatywnej i hospicyjnej nad osobami dorosłymi w stanach terminalnych choroby. Program realizowany jest w Hospicjum Dobrego Samarytanina w Lublinie. W roku 2019 z programu skorzystało 47 osób.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii – upowszechnianie wiedzy w zakresie pozamedycznego stosowania środków leczniczych wśród mieszkańców 6 Domów Pomocy Społecznej Miasta Lublin. Działania obejmowały przeprowadzenie zajęć informacyjno-edukacyjnych w formie spotkań grupowych dla pensjonariuszy oraz konsultacji indywidualnych dla osób nadużywających leków. Działanie miało na celu zmniejszenie ilości używanych leków oraz ryzyka lekozależności wśród pensjonariuszy. W programie uczestniczyło 49 osób w wieku senioralnym.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Lublin - realizacja 2 programów dla osób z problemem alkoholowym mających na celu motywowanie do utrzymania trzeźwości dla 22 mieszkańców Domów Pomocy Społecznej w łącznym wymiarze 60 godzin. Programy realizowane były w formie spotkań grupowych i indywidualnych w Domu Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie oraz w Domu Pomocy Społecznej „Betania”.

Zdrowy tryb życia i profilaktyka były promowane podczas poniższych inicjatyw:

„Miasteczko Zdrowia i Urody” - akcja profilaktyczna zorganizowana z okazji Dnia Kobiet w celu propagowania działań prozdrowotnych skierowanych głównie do mieszkanki Lublina i zachęcenie Pań do dbałości o swoje zdrowie poprzez robienie badań profilaktycznych, właściwą dietę, ruch i odnowę biologiczną. Podczas spotkania specjaliści nieodpłatnie udzielali porad i konsultacji z różnych dziedzin ochrony zdrowia i kosmetologii. Z proponowanych badań i konsultacji skorzystało ok. 200 osób w wieku senioralnym.

-Lubelskie Dni Promujące Zdrowie - spotkanie zorganizowane w ramach VII Lubelskich Dni Promujących Zdrowie. Celem było zachęcenie mieszkańców Lublina do wykonania badań, uczestnictwa w programach profilaktycznych, dostarczenie wiedzy na temat chorób najczęściej występujących w społeczeństwie oraz propagowanie aktywnych i atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego. W ramach akcji zorganizowane zostały na terenie lubelskich podmiotów medycznych punkty diagnostyczne i informacyjno-konsultacyjne, gdzie mieszkańcy mogli skorzystać z bezpłatnych badań, porad i świadczeń medycznych. W akcji uczestniczyło 500 osób w wieku senioralnym.

-„Marsz Różowej Wstążki” - akcja prozdrowotna zorganizowana w ramach działań podejmowanych w zakresie profilaktyki chorób nowotworowych, zachęcająca kobiety do wykonywania regularnych badań mammograficznych. W akcji uczestniczyło około ok. 100 osób w wieku senioralnym.

-Akcja „Wyłącz raka” przeprowadzona w Klubie Senior+ „Centrum Aktywizacji” – Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej

-„Kwiaty i zioła wokół nas”, inicjatywa sekcji pracy socjalnej Nr 5, adresowana do seniorów. Zapoznanie z zasadami żywienia z wykorzystaniem ziół i roślin oraz przygotowanie indywidualnej doniczkowej kompozycji.

-W ramach Lubelskich Dni Seniora zostało zorganizowane „Miasteczko Zdrowia”. Seniorzy korzystali z bezpłatnych badań słuchu i wzroku. Uczestniczyli w spotkaniach ze specjalistami z zakresu

fizjoterapii, stomatologii, medycyny estetycznej i chirurgii plastycznej. Dużą popularnością cieszyły się rozmowy z lekarzami ze SPSK 1 nt. programów profilaktyki: raka jelita grubego, czerniaka i tętniaka aorty brzusznej.

W październiku odbyła się VI edycja pokazu mody „Odczaruj Jesień Życia”, podczas której do dyspozycji uczestników było Miasteczko dla Seniorów z szeroką gamą poradnictwa i konsultacji. Seniorzy korzystali tutaj z profesjonalnych porad i podstawowych badań.

Liczne spotkania i pogadanki promujące profilaktykę i zdrowy styl życia odbywały się w DPS-ach, m.in. W ośrodkach ZOW odbywały się regularne pogadanki prozdrowotne, wykłady, instruktaże, porady, zajęcia edukacyjne ze specjalistami - pielęgniarkami, psychologami, fizjoterapeutami. W promocję zdrowego trybu życia zaangażowane były biblioteki:

Gimnastyka dla Seniora – Filia nr 36, ul. Zygmunta Augusta 15 – 24 spotkania, na każdym 20 osób

Dieta dla Seniora – Filia nr 36, ul. Zygmunta Augusta 15 – prelekcja, 23 osoby

Sen to ważny element życia – Filia nr 24, ul. Juranda 7 – prelekcja, 22 osoby

Zajęcia tai-chi – Filia nr 35, ul. Bursztynowa 20 – 80 spotkań, 720 uczestników

C.2.1.2. Prowadzenie i wspieranie edukacji dotyczącej różnorodnych prozdrowotnych form aktywności

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- podmioty wspierające prozdrowotną aktywność seniorów

W prowadzenie i wspieranie edukacji prozdrowotnej zaangażowane były: podmioty lecznicze, jednostki organizacyjne miasta, organizacje i instytucje działające na rzecz osób dotkniętych chorobą nowotworową, organizacje związane z branżą spożywczą, instytucje m. in.: Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, Wojewódzka i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Lublinie, lubelskie uczelnie i instytucje działające w zakresie poradnictwa dietetycznego i edukacji żywieniowej, lokalne media.

Akcje prozdrowotne organizowane we współpracy z przedstawicielami podmiotów medycznych i innych organizacji umożliwiały mieszkańcom Lublina korzystanie z bezpłatnych porad specjalistów oraz podstawowych badań profilaktycznych.

C.2.1.3. Organizowanie spotkań, warsztatów podnoszących wiedzę seniorów na temat zdrowego stylu życia, konieczności dbania o zdrowie, racjonalnego odżywiania

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- liczba inicjatyw, spotkań, warsztatów, projektów promujących profilaktykę i zdrowy styl życia – 320 -

- Zdrowy tryb życia i profilaktyka były promowane podczas poniższych inicjatyw:

- -Miasteczko Zdrowia i Urody - „Miasteczko Zdrowia i Urody” - akcja profilaktyczna zorganizowana z okazji Dnia Kobiet w celu propagowania działań prozdrowotnych skierowanych głównie do mieszkanki Lublina i zachęcenie Pań do dbałości o swoje zdrowie poprzez robienie badań profilaktycznych, właściwą dietę, ruch i odnowę biologiczną. Podczas spotkania specjaliści nieodpłatnie udzielali porad i konsultacji z różnych dziedzin ochrony zdrowia i kosmetologii. Skorzystało z niego ok. 200 osób w wieku senioralnym.
- -Lubelskie Dni Promujące Zdrowie - spotkanie otwarte dla mieszkańców Lublina zorganizowane w ramach VII Lubelskich Dni Promujących Zdrowie. Akcja prozdrowotna, której celem było zachęcenie mieszkańców Lublina do wykonania badań profilaktycznych, uczestnictwa w programach profilaktycznych, pogłębienie wiedzy na temat zjawisk chorobowych najczęściej występujących w społeczeństwie oraz propagowanie aktywnych i atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego. W ramach akcji zorganizowane zostały na terenie lubelskich podmiotów medycznych punkty diagnostyczne i informacyjno-konsultacyjne, gdzie mieszkańcy Lubina mogli skorzystać z bezpłatnych badań profilaktycznych, porad, ofert edukacyjnych lub świadczeń medycznych. W akcji uczestniczyło ok. 500 osób w wieku senioralnym.
- -„Marsz Różowej Wstążki” - akcja prozdrowotna zorganizowana w ramach działań podejmowanych w zakresie profilaktyki chorób nowotworowych. Spotkanie ma na celu przekazanie wiedzy o raku piersi oraz zachęcenie kobiet do wykonywania regularnych badań mammograficznych. W akcji uczestniczyło ok. 100 osób w wieku senioralnym.
- -Akcja „Wyłącz raka” przeprowadzona w Klubie Senior+ „Centrum Aktywizacji” – Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej
- -„Kwiaty i zioła wokół nas”, inicjatywa zrealizowana przez pracowników Sekcji pracy socjalnej Nr 5. Działanie adresowane było do osób w wieku senioralnym.
- -W ramach Lubelskich Dni Seniora zostało zorganizowane „Miasteczko Zdrowia”. Seniorzy korzystali z bezpłatnych badań słuchu, wzroku. Uczestniczyli w spotkaniach ze specjalistami z zakresu fizjoterapii, stomatologii, medycyny estetycznej i chirurgii plastycznej. Dużą popularnością cieszyły się rozmowy z lekarzami ze SPSK 1 nt. programów profilaktyki: raka jelita grubego, czerniaka i tętniaka aorty brzusznej.
- W październiku odbyła się VI. Edycja pokazu mody „Odczaruj Jesień Życia”, podczas której do dyspozycji uczestników było Miasteczko dla Seniorów z szeroką gamą poradnictwa i konsultacji. Seniorzy korzystali tutaj z profesjonalnych porad i podstawowych badań.
- Liczne spotkania i pogadanki promujące profilaktykę i zdrowy styl życia odbywały się w DPS-ach. W ośrodkach ZOW odbywały się regularne pogadanki prozdrowotne, wykłady, instruktaże, porady, zajęcia edukacyjne ze specjalistami - pielęgniarkami, psychologami, fizjoterapeutami. W promocję zdrowego trybu życia zaangażowane były biblioteki:
- Gimnastyka dla Seniora – Filia nr 36, ul. Zygmunta Augusta 15 – 24 spotkania, na każdym 20 osób
- Dieta dla Seniora – Filia nr 36, ul. Zygmunta Augusta 15 – prelekcja, 23 osoby
- Sen to ważny element życia – Filia nr 24, ul. Juranda 7 – prelekcja, 22 osoby
- Zajęcia tai-chi – Filia nr 35, ul. Bursztynowa 20 – 80 spotkań, 720 uczestników. Z inicjatywy PCK odbywały się warsztaty dietetyczne wraz z indywidualną konsultacją dietetyczną oraz warsztaty kulinarne. LUTW zorganizował dla słuchaczy 15 wykładów promujących profilaktykę i zdrowy styl życia, każdorazowo w wykładach uczestniczyło od 100 do 200 osób.

C.2.1.4. Promowanie aktywności fizycznej osób starszych (z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń seniorów)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia
----------------------	--

Wskaźniki:	- działania mające na celu promowania aktywności fizycznej wśród osób starszych
-------------------	---

- Aktywność fizyczna osób starszych była promowana podczas poniższych inicjatyw:
- Miasteczko Zdrowia i Urody - „Miasteczko Zdrowia i Urody” - akcja profilaktyczna zorganizowana z okazji Dnia Kobiet w celu propagowania działań prozdrowotnych skierowanych głównie do mieszkanki Lublina i zachęcenie Pań do dbałości o swoje zdrowie poprzez robienie badań profilaktycznych, właściwą dietę, ruch i odnowę biologiczną. Podczas spotkania specjaliści nieodpłatnie udzielali porad i konsultacji z różnych dziedzin ochrony zdrowia i kosmetyki. Z proponowanych badań i konsultacji skorzystało ok. 200 osób w wieku senioralnym.
  - Lubelskie Dni Promujące Zdrowie - spotkanie otwarte dla mieszkańców Lublina zorganizowane w ramach VII Lubelskich Dni Promujących Zdrowie. Akcja prozdrowotna, której celem było zachęcenie mieszkańców Lublina do wykonania badań profilaktycznych, uczestnictwa w programach profilaktycznych, pogłębienie wiedzy na temat zjawisk chorobowych najczęściej występujących w społeczeństwie oraz propagowanie aktywnych i atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego. W ramach akcji zorganizowane zostały na terenie lubelskich podmiotów medycznych punkty diagnostyczne i informacyjno-konsultacyjne, gdzie mieszkańcy Lublina mogli skorzystać z bezpłatnych badań profilaktycznych, porad, ofert edukacyjnych lub świadczeń medycznych. W akcji uczestniczyło około 500 osób w wieku senioralnym.
- „Miasteczko Zdrowia” zorganizowane w ramach Lubelskich Dni Seniora. Seniorzy korzystali z bezpłatnych badań słuchu, wzroku. Uczestniczyli w spotkaniach ze specjalistami z zakresu fizjoterapii, stomatologii, medycyny estetycznej i chirurgii plastycznej. Dużą popularnością cieszyły się rozmowy z lekarzami ze SPSK 1 nt. programów profilaktyki: raka jelita grubego, czerniaka i tętniaka aorty brzusznej.

W październiku odbyła się VI. Edycja pokazu mody „Odczaruj Jesień Życia”, podczas której do dyspozycji uczestników było „Miasteczko dla Seniorów” z szeroką gamą poradnictwa i konsultacji.

Przykłady działań promujących aktywność fizyczną osób starszych:

1. Festyn międzypokoleniowy pn. „Dzieciący dzień radości” pod hasłem „Energia pokoleń”. Program uroczystości obejmował zabawy z wodzirejem, gry i zabawy sportowe, liczne konkursy, loterię fantową, występy. W festynie wzięło udział 250 osób, w tym seniorzy.
2. Festyn Rodzinny pn. „Od Unii Lubelskiej do Unii Pokoleń”. Była to impreza otwarta, ukierunkowana na aktywizację i integrację społeczności lokalnej, w tym seniorów. W programie były występy artystyczne, pokazy, gry i zabawy dla dzieci, zajęcia warsztatowe i sportowe, a także stoiska promocyjne i edukacyjne, dmuchany plac zabaw, poczęstunek. W działaniu wzięło udział 360 osób, w tym około 100 seniorów.
3. Festyn Rodzinny na Wrotkowie, którego organizatorem była Spółdzielnia Mieszkaniowa im. Z. i W. Nałkowskich oraz lokalni partnerzy, w tym Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie. Podczas festynu odbyły się m.in.: występy dzieci, młodzieży, seniorów i wykonawców zawodowych oraz „Wielki turniej rodzin”. Atrakcją była obecność służb mundurowych – Policji oraz maskotki „Poli”. Celem inicjatywy była integracja społeczności lokalnej i umożliwienie mieszkańcom aktywnego wypoczynku.
4. „Dzień sąsiada” na Osiedlu „Piastowskie” LSM. Impreza otwarta, której celem była aktywizacja i integracja społeczności lokalnej, w tym seniorów. Harmonogram obejmował: występy artystyczne dzieci z Przedszkola Nr 47, gry i zabawy, konkursy z nagrodami, zajęcia pilates dla seniorów oraz słodki poczęstunek. W działaniu wzięło udział 120 osób, w tym 30 seniorów.
5. „Barwy Jesieni”, zorganizowane przez Filię Nr 1 MOPR w Lublinie. W spotkaniu udział wzięło 18 seniorów oraz przedstawiciele Filii Nr 1. Celem głównym spotkania była integracja osób

starszych oraz ukazanie sposobów na spędzanie czasu wolnego. W trakcie spotkania odbył się występ artystyczny z akompaniamentem gitarowym oraz z zabawa taneczna z wodzirejem.

6. Codzienna gimnastyka indywidualna/grupowa dostosowana do wydolności i stanu zdrowia Mieszkańców Domów Pomocy Społecznej, gimnastyka przyłóżkowa dla Mieszkańców długotrwale unieruchomionych - W okresie wiosna-lato-jesień spacer z kijami nordic walking; korzystanie z siłowni zewnętrznej. Korzystanie z bieżni, rowerków pod nadzorem fizjoterapeutów. Zabiegi rehabilitacyjne.
Z inicjatywy PCK odbywały się spacer edukacyjne dzielnicami Lublina, spacer śladami historii PCK, spacer z kijami nordic walking, zajęcia na basenie oraz gimnastyka dla seniorów.
7. Ważnym elementem działań Uniwersytetu III Wieku było wspieranie aktywności fizycznej seniorów. W ramach LUTW działało 7 różnych form aktywności fizycznej seniorów tj. aqua aerobic, ruch przy muzyce, gimnastyka, tai chi, joga, ćwiczenia z rehabilitantem oraz sekcja olimpijska. W 2019 r. zorganizowano wyjazdy na dwie seniariady, zimową w Rabce Zdrój i letnią w Łazach, w których łącznie wzięło udział 41 zawodników.

C.2.1.5. Organizacja akcji informacyjnych dotyczących promocji zdrowia i profilaktyki chorób wieku dojrzałego

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- liczba inicjatyw, spotkań, warsztatów promujących zdrowie i profilaktykę chorób wieku dojrzałego - 40

C.2.2. Zwiększenie dostępności usług medycznych

C.2.2.1. Propagowanie inicjatyw mających na celu zwiększanie dostępności do usług rehabilitacyjnych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • Zespół Ośrodków Wsparcia • Placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- ilość inicjatyw mających na celu zwiększanie dostępności do usług rehabilitacyjnych – 14

C.2.2.2. Współpraca z placówkami ochrony zdrowia w zakresie organizacji opieki zdrowotnej dla najstarszych mieszkańców

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia • uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- liczba spotkań nt. organizacji opieki seniorów z udziałem placówek służby zdrowia -28

W 2019 r. pracownicy socjalni MOPR nawiązywali kontakty z przedstawicielami ochrony zdrowia w zakresie organizacji opieki nad osobami starszymi, możliwości realizowania wizyt lekarskich i wizyt pielęgniarki środowiskowej w miejscach zamieszkania osób starszych. Współpraca, dotyczyła także podjęcia wspólnych działań wobec indywidualnych sytuacji życiowych seniorów oraz zagrożeń wynikających z panujących wysokich bądź niskich temperatur. Ponadto Domy Pomocy Społecznej

stale współpracowały z placówkami służby zdrowia w zakresie opieki zdrowotnej dla swoich mieszkańców.

-Prawosławny Dom Pomocy Społecznej Diecezji Lubelsko-Chełmskiej w Lublinie zorganizował 24 spotkania, dotyczące opieki nad seniorami z udziałem placówek służby zdrowia. Konsultacje miały na celu promowanie zdrowego trybu życia w środowisku osób starszych narażonych na choroby związane z utratą odporności organizmu.

C.2.2.3. Współpraca z placówkami ochrony zdrowia oraz ze szkołami wyższymi w zakresie opracowania diagnozy potrzeb

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia • uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- liczba spotkań nt. organizacji opieki zdrowotnej i opracowania diagnozy potrzeb seniorów z udziałem placówek służby zdrowia i uczelni wyższych: 111

C.2.2.4. Realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych, skierowanych do starszych mieszkańców

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia • uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- liczba osób uczestniczących w programach zdrowotnych: 8 113

- Program profilaktyki w zakresie szczepień ochronnych przeciw grypie dla osób powyżej 65. roku życia. W roku 2019 zaszczepiło się 8 042 mieszkańców Lublina w wieku powyżej 65. roku życia.
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii – upowszechnianie wiedzy w zakresie pozamedycznego stosowania środków leczniczych wśród mieszkańców 6 Domów Pomocy Społecznej Miasta Lublin. W programie uczestniczyło 49 osób w wieku senioralnym.
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Lublin - realizacja 2 programów dla osób z problemem alkoholowym mających na celu motywowanie do utrzymania trzeźwości dla 22 mieszkańców Domów Pomocy Społecznej w łącznym wymiarze 60 godzin. Programy realizowane były w formie spotkań grupowych i indywidualnych w Domu Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie oraz w Domu Pomocy Społecznej „Betania”.

C.2.2.5. Wspieranie rozwoju publicznych i niepublicznych podmiotów leczniczych realizujących świadczenia w zakresie opieki geriatrycznej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki służby zdrowia
----------------------	---

Wskaźniki:	- liczba podmiotów leczniczych realizujących świadczenia w zakresie opieki geriatrycznej - 3
-------------------	--

Na terenie Lublina w dalszym ciągu brak oddziału geriatrycznego ogólnego, funkcjonuje wyłącznie oddział o profilu geriatrycznym psychiatrycznym w szpitalu przy ul. Abramowickiej.

W ramach SPSW im. Jana Bożego działają trzy zakłady opiekuńczo-lecznicze:

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Wojewódzkim im. Jana Bożego, ul. Kruczkowskiego 21;

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, ul. Biernackiego 9;

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w SPZOZ Szpitalu Neuropsychiatrycznym, ul. Abramowicka 2.

Na terenie DPS Betania funkcjonuje 1 oddział psychogeriatryczny.

C.2.2.6. Rozwój rynku usług w zakresie świadczeń pielęgnacyjno-opiekuńczych i opieki paliatywno-hospicyjnej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki ochrony zdrowia
Wskaźniki:	- liczba podmiotów realizujących świadczenia geriatryczne, pielęgnacyjno-opiekuńcze oraz paliatywno-opiekuńcze: 3

C.3. Wspieranie różnych form aktywności społecznej seniorów

C.3.1. Realizacja działań wpływających na wzrost aktywności społecznej osób starszych, w różnych dziedzinach życia

C.3.1.1. Zwiększanie oferty usług aktywizacyjnych, mających na celu rozwój zainteresowań środowiska seniorów w poszczególnych dzielnicach

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • Zespół Ośrodków Wsparcia
Wskaźniki:	- liczba form aktywizacji i usług oferowanych środowisku seniorów w poszczególnych dzielnicach – ponad 60

Najważniejsze usługi: terapeutyczne, rehabilitacyjne, prozdrowotne, edukacyjne, żywieniowe, praca socjalna, organizacja czasu wolnego, teleopieka.

C.3.1.2. Wspieranie istniejących i nowo powstających form aktywizacji osób starszych (kluby seniora, domy dziennego pobytu, koła hobbyistyczne)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • instytucje kultury
----------------------	---

Wskaźniki:	- wspieranie istniejących i nowych formy aktywizacji seniorów
-------------------	---

W strukturze ZOW powstały 3 nowe ośrodki senioralne. Przy DPSach utworzono 6 Klubów Seniora w ramach Projektu LUBInclusiON. Miejskie instytucje kultury zrealizowały 74 projekty o charakterze cyklicznym mające na celu aktywizację seniorów. Dodatkowo w otwartym konkursie ofert Miasto wsparło 7 projektów z dziedziny kultury (Wydział Kultury) i 5 z dziedziny szeroko pojętej aktywizacji seniorów (Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych).

Przy Lubelskim Oddziale Okręgowym Polskiego Czerwonego Krzyża od 2013 roku istnieje Klub Seniora. W 2019 roku korzystało z niego aktywnie 46 osób (39 kobiet, 7 mężczyzn). Do września 2019 r spotkania klubu odbywały się na ulicy Puchacza 6, we wrześniu został przeniesiony do nowo wyremontowanego budynku przy ulicy Bursaki 17. W tej lokalizacji był realizowany również projekt finansowy z funduszy unijnych pt.: „CZAS-Centra Zainteresowań Ambitnych Seniorów”. Każdego dnia odbywają się zajęcia i warsztaty skierowane do Seniorów z terenu miasta Lublina – łącznie we wszystkich zajęciach bierze udział ok 300 seniorów.

C.3.1.3. Zwiększanie dostępności i dostosowywanie oferty kulturalnej do potrzeb seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta · instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba osób korzystających z oferty kulturalnej – ok. 30. 000

W działaniach miejskich instytucji kultury uczestniczyło ponad 6 000 osób w wieku senioralnym. Niektóre instytucje kultury nie prowadziły statystyk dotyczących uczestnictwa seniorów w realizowanych przez siebie projektach. Powyższa liczba jest zatem niepełna. Dodatkowo większość działań realizowanych przez miejskie instytucje kultury skierowanych jest do wszystkich mieszkańców miasta, w związku z tym nie jest możliwe oszacowanie liczby seniorów biorących w nich udział.

Z inicjatywy MOPR i ZOW seniorzy korzystali z oferty kulturalnej w siedzibach poszczególnych ośrodków (występy piosenkarzy, chórów, śpiewaczek operetkowych i operowych itp.) oraz wychodzili do kin, teatrów, filharmonii, bibliotek, muzeów, itp.

Wyróżnić należy usystematyzowane działania prowadzone MBP:

1. Koncerty – 39 (585 uczestników)
2. Wystawy – 99 (4 950 uczestników)
3. Seanse filmowe – 43 (1 050 uczestników)
4. Zajęcia plastyczne – 78 (550 uczestników)
5. Zajęcia poetycko-literackie – 10 (100 uczestników)
6. Zajęcia komputerowe – 56 (280 uczestników)
7. Zajęcia teatralne – 2 (20 uczestników)

8. Tai-chi dla seniorów – 80 (720 uczestników)
9. Warsztaty tematyczne i kluby gier planszowych – 284 (3 200 uczestników)
10. Spotkania – 31 (375 uczestników)
11. Wykłady – 23 (250 uczestników)
12. Prelekcje – 41 (490 uczestników)
13. Spotkania w ramach klubów czytelniczych – 33 (340 uczestników)
14. Potańcówki dla seniorów – 3 (100 uczestników)
- Łącznie – 822 działania, w których wzięło udział 13 010 seniorów.

C.3.1.4. Prowadzenie kampanii medialnych i akcji społecznych promujących aktywizację społeczną i wolontariat osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta · instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba kampanii promujących aktywizację społeczną i wolontariat seniorów

Idea wolontariatu międzypokoleniowego i senioralnego była sukcesywnie rozwijana przez Domy Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, uczelnie oraz organizacje pozarządowe. Wolontariat osób starszych był promowany w ramach Lubelskich Targów Aktywności Osób Niepełnosprawnych, Lubelskich Dni Seniora. W szczególności w te działania były zaangażowane następujące podmioty: MOPR, TWWPo/L PCK o/Lublin, IX LO im. Mikołaja Kopernika w Lublinie propagujące wolontariat czytelniczy.

C.3.1.5. Rozwój oferty edukacyjnej osób starszych np. w obszarze zdrowia, kultury, edukacji, aktywności obywatelskiej, w zakresie nowych technologii

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta · instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba seniorów korzystających z oferty edukacyjnej – 2 521

Uzyskane dane obejmują:

ZOW – 850 seniorów

LUTW – 659

Szkoła Super Babci – 111

PCK – 65

DPS – 16

KSEiR – 530

Zespół Poradni Nr 2 – 26

Filie MBP – 280 (szkolenia komputerowe)

C.3.1.6. Tworzenie warunków do rozwoju kształcenia ustawicznego poprzez działalność uniwersytetów III wieku, akademii seniora itp.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta · instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba placówek oferujących edukację dla seniorów: 8

C.3.1.7. Sukcesywne zwiększanie dostępności placówek sportowo-rekreacyjnych dla potrzeb seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba seniorów korzystających z oferty sportowo-rekreacyjnej: brak pełnej informacji

TWWP o/Lublin: z oferty sportowo – rekreacyjnej korzystało 250 osób, PCKo/Lublin: 60 osób

C.3.1.8. Stałe dostosowywanie dostępności przestrzeni publicznej do potrzeb seniorów – rozwój infrastruktury rekreacyjnej (zielone skwery, siłownie na świeżym powietrzu, doposażanie placów i ciągów komunikacyjnych w ławki, dostosowywanie infrastruktury usługowej w dzielnicach)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta · instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba miejsc przyjaznych seniorom w przestrzeni publicznej: brak

	pełnej informacji
--	-------------------

Uzyskane informacje z Biura Miejskiego Architekta Zieleni UM Lublin:

- 6 miejsc – skwery, mini-skwery:
- - ul. Lwowska 6, przy pasażu
- - ul. Dulęby – obok budynku 13, przy placu zabaw
- - ul. Nadbystrzycka przy skrzyżowaniu z ul. Glinianą
- - ul. Zygmunta Augusta
- - ul. Dziesiąta – przy skrzyżowaniu z ul. Kunickiego
- - ul. Śniadeckiego – przy skrzyżowaniu z ul. Kunickiego

Na terenie DPS „Betania” powstała siłownia na świeżym powietrzu, w ramach Projektu „LUBInclusiON – działania profilaktyczne i usamodzielniające w środowisku lokalnym oraz utworzenie nowych miejsc usług społecznych”. DPS pozbawiony został barier architektonicznych, dobrze zagospodarowany został ogród wokół budynku, wyposażony w drogi i alejki spacerowe, duży plac, ławki i altanki.

W DPS im. Wiktorii Michelisowej w Lublinie zakupiono huśtawki, ławki i fontannę.

C.3.1.9. Organizowanie szkoleń i instruktarzy przeciwdziałających wykluczeniu cyfrowemu, w tym informatycznych z zakresu obsługi komputera, korzystanie z Internetu i bankowości elektronicznej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta · instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba szkoleń IT z udziałem seniorów: 84

Uzyskane dane obejmują :

MBP – 56

CAŚ - 7

PCK – 15

ZOW - 6

C.3.1.10. Upowszechnienie wiedzy o dostępnej ofercie aktywizacyjnej dla osób 60+

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta · instytucje kultury
Wskaźniki:	- strony internetowe, kampanie promocyjne, plakaty, ulotki, informatory

--	--

1. zamieszczanie i aktualizacja informacji o ofercie aktywizacyjnej na stronach internetowych: www.lublin.eu, www.mopr.lublin.eu; www.zow.lublin.eu, www.pzerii.lublin.pl, www.mbp.lublin.pl, , <https://pck.lublin.pl>, www.szokolasuperbabci.org.pl, www.utw.lublin.pl

2. dystrybucja ulotek informacyjnych

3. artykuły promocyjne w lokalnej prasie

4. audycje radiowe i tv „Pora seniora” z udziałem seniorów

5. ogłoszenia w lubelskich kościołach

6. plakaty informacyjne w lokalnych instytucjach

7. Facebook

8. plakaty w placówkach oświatowych i medycznych

C.3.1.11. Animowanie środowiska seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta · instytucje kultury
Wskaźniki:	- aktywne zaangażowanie seniorów w przedsięwzięcia społeczne i kulturalne

Zespół Ośrodków Wsparcia umożliwiał seniorom angażowanie się w przedsięwzięcia społeczne i kulturalne poprzez zapraszanie do ośrodków przedstawicieli różnych instytucji i osób, organizację wspólnych wyjść oraz włączanie się w akcje charytatywne.

W animowanie środowiska seniorów zaangażowany były filie MOPR, organizacje pozarządowe oraz Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych, który organizował cykliczne przedsięwzięcia adresowane do seniorów. Najważniejsze z nich:

Miejskie obchody Dnia Babci i Dziadka (21 stycznia). W ramach tego wydarzenia wystąpili uczniowie Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Tadeusza Szeligowskiego w Lublinie. Część artystyczną uświetniła też swoim występem przedstawicielka Krystyna Szydłowska.

Z okazji Dnia Kobiet, 12 marca, w Teatrze Muzycznym w Lublinie, został zorganizowany koncert muzyki włoskiej „W blasku słońca Italii”, dedykowany seniorom.

25 kwietnia mieszkańcy Lublina uroczystie celebrowali Dzień Solidarności Międzypokoleniowej. W Archikatedrze Lubelskiej została odprawiona msza święta w intencji wszystkich pokoleń mieszkańców naszego miasta. Bezpośrednio po mszy św., z placu Katedralnego na plac Litewski przeszedł barwny Korowód Międzypokoleniowy, zakończony symbolicznym Mostem Pokoleń.

W ramach Lubelskich Dni Seniora (3-7 czerwca) odbyło się ponad 300 wydarzeń o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, zdrowotnym, sportowym. Były to spotkania tematyczne, koncerty,

spektakle teatralne, projekcje filmów, turnieje warcabowe, warsztaty komputerowe i plastyczne, wykłady, prezentacje multimedialne, gry integracyjne, zajęcia rekreacyjno-ruchowe, spotkania muzyczno-kabaretowe. Seniorzy mieli również możliwość korzystania z bezpłatnych badań i konsultacji medycznych. Szczególną uwagę zwracała duża ilość propozycji przygotowanych przez dzieci – w szkołach i przedszkolach znalazło się wiele interesujących wydarzeń dedykowanych seniorom. Codziennie, w Punkcie Informacyjnym przed Ratuszem, pracownicy Wydziału Inicjatyw i Programów Społecznych oraz członkowie Rady Seniora wydawali harmonogramy LDS i udzielali informacji nt. form wsparcia osób starszych. Można było wypełnić i złożyć wniosek o Lubelską Kartę Seniora. Zakończenie Lubelskich Dni Seniora uświetnił Koncert Ireny Santor w Centrum Spotkania Kultur.

Szósta edycja wydarzenia „Odczaruj Jesień Życia” miała miejsce 12 października w Galerii Olimp. Główną atrakcją imprezy był pokaz mody senioralnej z udziałem osób starszych. Do dyspozycji gości było Miasteczko dla Seniora. Tutaj można było skorzystać m.in. z porad medycznych, kosmetycznych, dietetycznych. Osoby starsze i ich rodziny mogły zapoznać się z ofertą lokalnych instytucji, które prowadzą działania na rzecz aktywizacji seniorów i świadczą pomoc w różnych formach. Wśród wystawców Miasteczka dla Seniora była też Komenda Miejskiej Policji w Lublinie z informacjami dotyczącymi bezpieczeństwa osób starszych. Wydarzenie „Odczaruj Jesień Życia” uświetniły pokazy i występy artystyczne.

Nową inicjatywą wprowadzoną w 2019 roku były Lubelskie Spotkania Seniorów LUBSENIOR, zorganizowane wspólnie z Targami Lublin S.A. W dniach 25-27 października na terenie Targów można było wykonać bezpłatne badania lekarskie, uzyskać porady lekarza, zapoznać się z ofertą sanatoriów, biur podróży, domów opieki, uzyskać informacje na temat programów pomocowych, zasięgnąć bezpłatnej porady prawnej, poszerzyć swoją wiedzę w zakresie tematów związanych z bezpieczeństwem, porozmawiać z mediatorem. Seniorzy uczestniczyli w pokazach fryzjerstwa, makijażu cery dojrzałej a także w pokazie mody senioralnej. Dużą atrakcją były występy artystyczne: koncert Haliny Frąckowiak, Dariusza Tokarzewskiego, Łukasza Jemioły, solistów Teatru Muzycznego w Lublinie a także potańcówka z zespołem Pasjonatta.

Inne, wskazane przykłady aktywnego zaangażowania seniorów w przedsięwzięcia społeczne i kulturalne:

Festyn międzypokoleniowy pn. „Dzieciący dzień radości” pod hasłem „Energia pokoleń”.

Festyn Rodzinny pn. „Od Unii Lubelskiej do Unii Pokoleń”.

Festyn Rodzinny na Wrotkowie,

„Dzień sąsiada” na Osiedlu „Piastowskie” LSM.

„Wieczory w Bibliotece”

„Świąteczne Drzewko Międzypokoleniowe”

Świąteczne warsztaty integracyjne . „Kalina pod gwiazdami”

C.3.2. Aktywizacja obywatelska seniorów

C.3.2.1. Wspieranie działalności Rady Seniorów Miasta Lublin

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> · Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie · organizacje pozarządowe · jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- spotkania z udziałem Rady Seniorów

Członkowie Rady Seniorów w 2019 r. uczestniczyli w następujących spotkaniach, konferencjach i uroczystościach:

- uroczystość z okazji Światowego Dnia Inwalidy
- uroczystości mające na celu integrację międzypokoleniową
- inicjatywy organizowane przez Uniwersytet III Wieku
- Lubelskie Dni Seniora
- obchody Międzynarodowego Dnia Osób Starszych
- Gala Twórczości Artystycznej Seniorów
- uroczystość z okazji Dnia Pracownika Socjalnego Miasta Lublin
- warsztaty aktywizujące dla kobiet
- Lubelskie Spotkania Seniorów LubSENIOR
- spotkania świąteczne
- audycje radiowe i programy telewizyjne

C.3.2.2. Współpraca z organizacjami działającymi na rzecz aktywizacji osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • Zespół Ośrodków Wsparcia • WIIPS
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> • liczba porozumień zawartych z organizacjami – 36 • liczba organizacji, które otrzymały dotacje na działalność senioralną

W dniu 28 maja 2019 r. Prezydent Miasta Lublin ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację zadań służących aktywizacji i integracji osób w podeszłym wieku zamieszkujących na terenie Miasta Lublin, w ramach Programu Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2016-2020, stanowiącego załącznik do uchwały nr 328/XI/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 19 listopada 2015.

Zadanie 1 – Podejmowanie działań mających na celu integrację i aktywizację społeczną seniorów.

Wysokość środków przewidzianych na realizację zadania wynosiła 20 000 zł.

Zadanie 2 – Realizacja przedsięwzięć prezentujących pozytywny wizerunek seniora i promujących twórczość artystyczną osób starszych.

Wysokość środków przewidzianych na realizację zadania wynosiła 10 000 zł.

W odpowiedzi na konkurs wpłynęło 12 ofert.

Po rozstrzygnięciu ww. otwartego konkursu ofert dotację otrzymało 5 organizacji. Zgodnie ze złożonymi sprawozdaniami dotacja w ramach ogłoszonego konkursu została wykorzystana na realizację następujących inicjatyw:

- 4 430,00 zł - Fundacją Tu Obok, ul. Ks. J. Popiełuszki 28H/30 Lublin.

Zrealizowano zadanie publiczne „Poranny Dom Kultury vol. 2 Po sąsiedzku” - działania: koordynowanie i bieżąca obsługa realizacji "Porannego Domu Kultury...", spotkania Porannego Domu Kultury: wykłady, warsztaty i spotkania (12 spotkań), podsumowanie i ewaluacja.

- 3 745,00 zł - Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA, ul. Kapryсова 2 Lublin. Zrealizowano zadanie publiczne "Integrowanie poprzez poznanie i działanie". Zrealizowano działania: promocja projektu, warsztaty: Ćwiczmy pamięć, wykład: Kino młodych - zmiany w X Muzie, zwiedzanie CSK, wyjście do kina, wykład: „Literatura współczesna i współczesny bohater”, warsztaty teatralne, wykład: „Rola mediów - życie poza mediami, czy to jest możliwe”, wykład: „Współczesna sztuka - jak ją zrozumieć?”, zwiedzanie wystawy: „Artyści przeciw homofobii, rasizmowi i wykluczeniu”, warsztaty psychologiczno-integracyjne: „Wspieranie motywacji i samooceny”, udział w Targach Lub-Senior "Optymistyczna babcia - optymistyczny dziadek".
- 3 100,00 zł - Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Okręgowy w Lublinie, ul. Leszczyńskiego 23 Lublin.

Zrealizowano zadanie publiczne „Międzynarodowy Dzień Seniora.” Podczas uroczystości wystąpiło 40 artystów, którzy zaprezentowali swój dorobek artystyczny, odbyła się wystawa rękodzieła i twórczości plastycznej, wręczono dyplomy i upominki oraz zorganizowano poczęstunek integrujący zaproszonych gości.

- 6 342,00 zł - Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej Oddział w Lublinie, ul. Narutowicza 41/1 Lublin.

Zrealizowano zadanie publiczne „Akademia Aktywnego Seniora III.” Zorganizowano wycieczkę integracyjno - edukacyjną do Sandomierza i okolic „Toskania nad Wisłą”. Program wycieczki obejmował zwiedzanie miasta i dwóch Winnic, Winnicy św. Jakuba i Winnicy Sandomierskiej. Przeprowadzono warsztaty integracyjno-taneczne, zorganizowano spotkanie integracyjne w Skansenie, które powiązane było ze zwiedzaniem muzeum i pogłębieniem wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny. Spotkanie z Samorządem Słuchaczy LUTW umożliwiło poznanie się, nawiązanie relacji i znajomości. Seniorzy wzięli także udział w czterech wykładach w ramach Lubelskiego Festiwalu Nauki: „System edukacyjny Chin”, „Jedno oko na Maroko”, „Makijaż dla seniorek”, „Z wizytą w bibliotece”. Wolontariusze LUTW poprowadzili marsz „Ruszaj z nami”.

- 12 383,00 zł - Fundacja Działań Edukacyjnych KReAdukcja, Krakowskie Przedmieście 13/7, 20-002 Lublin. Zrealizowano zadanie publiczne „Młodość wczoraj i dziś” obejmujące szkolenie na temat starości oraz cykl spotkań kulturalnych seniorów i młodzieży.

C.3.2.3. Rozwój działalności informacyjnej w zakresie problematyki senioralnej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- strony internetowe, kampanie promocyjne, plakaty, ulotki, informatory

Opis w pkt C3.1.10

C.3.2.4. Prowadzenie bazy organizacji pozarządowych działających na rzecz środowiska senioralnego

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba rekordów NGO działających na rzecz seniorów: 18 (baza WliPS)

W zasobach WliPS jest baza organizacji senioralnych, które mają podpisane porozumienia i aktywnie działają na rzecz lokalnej społeczności seniorów.

C.3.2.5. Aktywny udział osób starszych w planowaniu i realizacji działań skierowanych do samych seniorów jak i społeczności lokalnej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- zaangażowanie seniorów w działania skierowane do samych seniorów i społeczności lokalnej

-Mikołajki organizowane przez seniorów na rzecz dzieci z Dzielnicy Tatary

-„Dziadkowe mikołajki”.

-Czytanie bajek przez seniorów w przedszkolach, występy seniorów dla przedszkoli i szkół, w domach kultury dla społeczności lokalnej

-Akcje charytatywne

-Przygotowywanie kartek świątecznych dla seniorów z Punktu Domowej Opieki

-Włączenie się w przygotowania Kiermaszu Parafialnego Bożonarodzeniowego

-Przygotowanie przez seniorki kanapek dla dzieci uczęszczających na roraty

-Włączanie się w organizację Senioralnych Targów LubSenior – pokaz mody

-Organizacja zabawy dla seniorów- mieszkańców dzielnicy Wrotków

-Organizacja Imprez okolicznościowych , koncertów , festynów, warsztatów

C.3.2.6. Organizacja inicjatyw i przedsięwzięć służących aktywizacji seniorów w różnych obszarach życia (sport, edukacja, rekreacja, integracja)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba inicjatyw i przedsięwzięć służących aktywizacji seniorów w różnych dziedzinach – ponad 1 000

Szkoły, przedszkola oraz organizacje pozarządowe organizowały kiermasze środowiskowe, wycieczki integracyjne, spacer, zawody sportowe, zajęcia tematyczne, występy artystyczne, szkolenia komputerowe oraz z zakresu zdrowego żywienia, warsztaty edukacyjne muzyczno-plastyczne. Miejskie instytucje kultury zorganizowały 952 inicjatywy skierowane do seniorów

Wydział Sportu i Turystyki wskazał inicjatywy i przedsięwzięcia służące aktywności fizycznej seniorów:

- 2 zadania polegające na przygotowaniu i udziale mieszkańców Lublina, w wieku 60+ i 70+, w ogólnopolskich zawodach sportowych
- 1014 godzin zajęć dedykowanych seniorom organizowanych na lubelskich Orlikach w ramach projektu „Senior na Orliku”
- 88 jednostek zajęć „Gimnastyka dla Seniora” realizowanych w ramach projektu ze środków Budżetu Obywatelskiego Miasta Lublin na rok 2019 pn. Aktywny Lublin
- 30 jednostek zajęć „Szachy dla Seniora” - realizowanych w ramach projektu ze środków Budżetu Obywatelskiego Miasta Lublin na rok 2019 pn. Aktywny Lublin
- 255 jednostek zajęć „Aqua Aerobik” - realizowanych w ramach projektu ze środków Budżetu Obywatelskiego Miasta Lublin na rok 2019 pn. Aktywny Lublin
- 33 wydarzenia rekreacyjno - sportowe organizowane w ramach Lubelskich Dni Seniora

Przedszkola prowadzone przez Miasto Lublin organizują wiele wydarzeń, które pozwalają seniorom czynnie uczestniczyć w życiu najmłodszego pokolenia. Zapraszają babcię i dziadków na przedstawienia, zapoznają się z zawodami reprezentowanymi przez seniorów, wspólnie czytają bajki, wzmacniają więzi pokoleniowe poprzez angażowanie seniorów we wspólne spędzanie czasu. Organizują wspólne warsztaty kulinarne i podwieczorki, wyprawy śladem lubelskich legend, pokoleniowe śpiewanie utworów patriotycznych, wspólne wykonywanie ozdób świątecznych. Przedszkolaki odwiedzają pensjonariuszy w Domach Pomocy Społecznej, wspólnie spędzają czas podczas wycieczek i wydarzeń kulturalnych.

MOPR: Pracownicy socjalni włączają się w wydarzenia okolicznościowe i festyny międzypokoleniowe organizowane przez lubelskie biblioteki, szkoły, parafie i Domy Pomocy Społecznej. W sumie odbyło się prawie 60 takich spotkań, w których udział wzięło kilkuset seniorów.

C.3.2.7. Zwiększanie dostępu do oferty różnych instytucji działających w mieście

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- dostępność architektoniczna, zniżki, ulgi, rabaty

Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych realizuje program „Lublin Strefa 60+” obejmujący Lubelską Kartę Seniora. W 2019 r. w Programie uczestniczyło 170 podmiotów i wydano 3 200 Kart. W 2019 roku została Od 1 kwietnia 2019 roku seniorzy zaczęli korzystać z bezpłatnej komunikacji miejskiej, przysługującej osobom powyżej 65 roku życia.

C.3.2.8. Rozwój wolontariatu i usług wzajemnych, w szczególności sąsiedzkich, z udziałem i na rzecz seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- liczba wolontariuszy 60+: ponad 150

W 2019 r. Wydz. Sportu prowadził kampanię promocyjną zachęcającą seniorów do pracy w wolontariacie, prowadzoną przez Centrum Wolontariatu Sportowego Miasta Lublin, realizowaną w ramach zadania publicznego „Wolontariat na Start”.

C.3.3. Wykorzystanie potencjału seniorów i przeciwdziałanie ich marginalizacji z uwagi na wiek na rynku pracy

C.3.3.1. Realizacja inicjatyw służących podnoszeniu kwalifikacji osób starszych poprzez zwiększanie oferty edukacyjnej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • Miejski Urząd Pracy
Wskaźniki:	- projekty i inicjatywy ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji seniorów, wykłady, szkolenia, kursy

Centrum Aktywności Środowiskowej w ramach oferowanej aktywizacji społecznej i zawodowej dedykowanej osobom dorosłym zmotywowało również osoby starsze do uczestnictwa w kursach i szkoleniach realizowanych przez:

-Centrum Kształcenia Proeuropejskiego w Lublinie. Projektodawca Cityschool s.c. w Warszawie, ul. Hoża 66/68 (projekt pt. „Droga do lepszego jutra”) – w projekcie wzięło udział 3 seniorów. Osoby ukończyły szkolenia oraz odbyły 3 miesięczne staże do w/w projektu i oczekują na jego rozpoczęcie; (projekt „Otwarcie na zmianę”) – w projekcie wzięła udział 1 seniorka, która ukończyła szkolenie i odbyła 5 miesięczny staż; („Lepsza przyszłość”) – w projekcie wzięły udział 3 seniorki, które ukończyły szkolenia i odbyły 3 miesięczne staże.,

-Consultor Sp. z o.o. w Lublinie (projekt „Aktywni zawodowo i społecznie”) w projekcie wzięło udział 2 seniorki. Osoby te ukończyły szkolenie i odbyły 3 miesięczny staż. Łącznie zaktywizowano 9 seniorów.

-DPS „Betania” w Lublinie - nauka języka angielskiego - 8 seniorów.

PCK o/Lublin w ramach realizacji projektu „CZAS – Centra Zainteresowań Ambitnych Seniorów” organizował warsztaty i zajęcia tematyczne, edukacyjne, rękodzielnicze, sportowe.

Miejski Urząd Pracy w Lublinie w ramach organizacji szkoleń, udzielanych osobom bezrobotnym i innym uprawnionym osobom pomocy w nabywaniu, podwyższeniu lub zmianie kwalifikacji zawodowych przeszkolił 9 osób wieku 50+ w następujących kierunkach:

- Kurs prawa jazdy kat. C+E – 2 osoby;
- Kwalifikowany pracownik ochrony – 1 osoba;
- Moja firma – zasady prowadzenia – 2 osoby;
- Opiekun osoby starszej/niepełnosprawnej – 2 osoby;
- Kucharz z egzaminem czeladniczym – 1 osoba;
- Operator wózków jezdniowych z egzaminem UDT – 1 osoba.

C.3.3.2. Inicjowanie akcji informacyjnych służących przeciwdziałaniu marginalizacji seniorów na rynku pracy

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Urząd Pracy • organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba akcji promujących świadomość społeczną w zakresie przeciwdziałania marginalizacji osób starszych na rynku pracy – 5

C.3.3.3. Współpraca z pracodawcami w zakresie wykorzystania potencjału seniorów na rynku pracy

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • Miejski Urząd Pracy
Wskaźniki:	- liczba projektów i inicjatyw dotyczących zatrudnienia seniorów – 4

W roku 2019 zorganizowano 3 spotkania Lubelskiego Partnerstwa Publiczno- Społecznego i 3 spotkania Klubu Pracodawców, w ramach których m.in. promowano wśród pracodawców ideę wykorzystania potencjału seniorów na rynku pracy.

C.3.3.4. Propagowanie inicjatyw podnoszących świadomość społeczną w zakresie potrzeb osób przechodzących na emeryturę

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Urząd Pracy • organizacje pozarządowe
Opis:	- programy podnoszące świadomość pracodawców w zakresie potrzeb osób przechodzących na emeryturę

W roku 2019 MUP w Lublinie w ramach cyklicznych bezpłatnych porad eksperckich udzielanych m.in. przez pracowników ZUS i KRUS propagował inicjatywy podnoszące świadomość społeczną w zakresie potrzeb osób przechodzących na emeryturę. Pracownicy ZUS i KRUS w siedzibie MUP w Lublinie udzielili porad ponad 10 000 mieszkańcom Lublina, które w większości dotyczyły spraw związanych ze świadczeniem przedemerytalnym i możliwościami przejścia na emeryturę. Klienci MUP (pracodawcy) zostali zaznajomieni z przepisami i zasadami jakie obowiązują w przypadku świadczeń przedemerytalnych oraz formami wsparcia, z których mogą skorzystać.

C.3.4. Wzmacnianie integracji międzypokoleniowej

C.3.4.1. Realizacja inicjatyw o charakterze międzypokoleniowym

C.3.4.2. Zacieśnianie współpracy seniorów z placówkami edukacyjnymi: szkołami, przedszkolami, uczelniami wyższymi, instytucjami pomocy społecznej

C.3.4.3. Zapewnienie integracji seniorów w poszczególnych dzielnicach – współpraca instytucji i organizacji z radami dzielnic i społecznością lokalną

C.3.4.4. Organizacja międzypokoleniowych spotkań integracyjnych, kulturalnych, edukacyjnych, okolicznościowych, itp.

C.3.4.5. Realizacja projektów i inicjatyw międzypokoleniowych o zasięgu lokalnym, dzielnicowym i miejskim

C.3.4.6. Wspieranie inicjatyw mających na celu promowanie właściwych relacji międzypokoleniowych

C.3.4.8. Realizacja inicjatyw międzypokoleniowych, w tym w zakresie pielęgnowania więzi osób starszych z ich rodzinami

C.3.4.9. Realizacja programów skierowanych do rodzin w zakresie integrowania pokoleń

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> - liczba inicjatyw o charakterze międzypokoleniowym o zasięgu lokalnym, dzielnicowym i miejskim - formy kształtowania dialogu międzypokoleniowego np. spotkania, uroczystości - liczba spotkań, pikników, festynów - działania wspierające inicjatywy międzypokoleniowe - liczba spotkań, projektów i inicjatyw międzypokoleniowych, w tym pielęgnowanie więzi osób starszych z ich rodzinami - liczba inicjatyw skierowanych do rodzin w zakresie integrowania pokoleń

Liczba inicjatyw o charakterze międzypokoleniowym o zasięgu lokalnym, dzielnicowym i miejskim, w tym spotkania, uroczystości, pikniki, festyny, działania wspierające inicjatywy międzypokoleniowe, projekty, inicjatywy skierowanych do rodzin w zakresie integrowania pokoleń – ok. 700.

Szkoły i przedszkola wspierając ideę integracji międzypokoleniowej zapraszały babcie, dziadków i rodziców do czytania bajek, książek, organizowały pikniki, festyny, jasełka, warsztaty świąteczne, uroczystości z okazji Dnia Babci i Dziadka, z okazji obchodów świąt narodowych, współpracowały z Domami Pomocy Społecznej, Szkołą SuperBabci i SuperDziadka, Teatrem „Bajarka”. (informacje uzyskano z Przedszkola Integracyjnego Nr 39, Przedszkoli Nr 18, 24, 40, 50, 54, Nr 56, Nr 57, 65 Nr 75, 76, 79, 80, Nr 81, Nr 84, Nr 85, SP 16, 18,, 23, 25, 30,40, 42, 48, 31, 43, 33, 57, ZSO nr 4, ZSS, Zespół Szkół nr 12 w Lublinie, Szkoła Vetterów, Państwowe Szkoły Budownictwa i Geodezji im. H. Łopacińskiego).

Miejskie instytucje kultury w roku 2019 zrealizowały 9 projektów o charakterze międzypokoleniowym. Dodatkowo w ramach otwartego konkursu ofert miasto udzieliło dotacji na 6 projektów charakterze międzypokoleniowym.

Wydział Sportu zorganizował 6 imprez rekreacyjno-sportowych o charakterze międzypokoleniowym i 5 wspólnych warsztatów dla dzieci i osób w wieku senioralnym organizowanych w ramach akcji „Lato w mieście”.

Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych zorganizował Dzień Solidarności Międzypokoleniowej w formie kolorowego korowodu.

Najważniejsze działania MOPR w zakresie promowania integracji międzypokoleniowej:

- Spotkanie pn. „Od przedszkola do seniora”, które odbyło się w dniu 9 marca 2019 roku. Celem była wielopokoleniowa integracja społeczności lokalnej. Spotkanie odbyło się w amfiteatrze przy Parafii Niepokalanego Serca Maryi i św. Franciszka z Asyżu, Al. Kraśnicka 76. W inicjatywie wzięli udział: grupa przedszkolna „Żuczek” z Przedszkola Nr 36, ul. Konrada Wallenroda 4, zespół „Brzdąc” ze Szkoły Podstawowej Nr 38, ul. Wołodajewskiego 13, mieszkańcy oraz Klub Seniora przy Domu Pomocy Społecznej „Betania”, Al. Kraśnicka 223, mieszkańcy oraz Klub Seniora przy Domu Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła, ul. Ametystowa 22, uczestnicy Centrum Dziennego Pobytu dla Seniorów Nr 1, ul. Pozytywistów 16 oraz uczestnicy środowiskowego Domu Samopomocy „Roztocze”, ul. K. Wallenroda. W spotkaniu wzięło udział 140 osób w tym: 54 Seniorów,
- Festyn międzypokoleniowy „Dzieciący dzień radości” pod hasłem „Energia pokoleń”, który odbył się 2 czerwca 2019 r. na placu przy kościele p. w. Dobrego Pasterza w Lublinie

ul. Radzyńskiej 3 w Lublinie Program uroczystości obejmował zabawy z wodzirejem, różnorodne gry sportowo-rekreacyjne, konkurencje i rozgrywki rywalizacyjne, loterię fantową, występy zespołów dziecięcych i młodzieżowych, zabawy na dmuchanej zjeżdżalni, malowanie twarzy, możliwość skorzystania z oferty gastronomicznej. W inicjatywie wzięło udział 250 osób, w tym 50 Seniorów,

- Festyn Rodzinny pn. „Od Unii Lubelskiej do Unii Pokoleń”, który odbył się w dniu 6 czerwca 2019 r. na terenie Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 5 w Lublinie przy ul. Rzeckiego 10. Impreza miała charakter otwarty. Celem wydarzenia była aktywizacja i integracja społeczności lokalnej, w tym seniorów. Harmonogram obejmował: występy artystyczne, pokazy, gry i zabawy dla dzieci, zajęcia warsztatowe i sportowe, a także stoiska promocyjne i edukacyjne, dmuchany plac zabaw, poczęstunek. Liczba uczestników biorących udział w wydarzeniu: 360, w tym: 100 seniorów,
- „Festyn Rodzinny na Wrotkowie”, który odbył się w dniu 15.06.2019 r. na boisku przy Szkole Podstawowej Nr 30 w Lublinie. Organizatorem działania była Spółdzielnia Mieszkaniowa im. Z. i W. Nałkowskich oraz lokalni partnerzy, w tym Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie. Podczas festynu odbyły się m.in.: występy dzieci, młodzieży, seniorów i wykonawców zawodowych oraz „Wielki turniej rodzin”. Atrakcją była obecność służb mundurowych – Policji oraz maskotki „Poli”. Celem inicjatywy była integracja społeczności lokalnej i umożliwienie mieszkańcom aktywnego wypoczynku. W działaniu uczestniczyło ok. 300 osób, w tym 100 Seniorów,
- Spotkanie pn. „Lublin – nasza mała ojczyzna”. W dniu 11 września 2019 r. w sali konferencyjnej Filii Nr 3 MOPR w Lublinie, Sekcja pracy socjalnej nr 8 zorganizowała wydarzenie skierowane seniorów oraz młodych osób zobszaru działania Filii Nr 3 MOPR w Lublinie. Działanie miało na celu pogłębianie solidarności międzypokoleniowej oraz dyskusję międzypokoleniową na temat zmieniającego się modelu kontaktów towarzyskich oraz prezentacja twórczości seniorów. W spotkaniu uczestniczyło 32 osoby, w tym 25 seniorów,
- Koncert wokalnie-taneczny pn. „Barwy Jesieni. W dniu 18 października 2019 r. przy współudziale Filii Nr 4 w siedzibie Dzielnicowego Domu Kultury SM „Czechów” przy ul. Kiepury 5a odbył się koncert wokalnie-taneczny pn. „Barwy Jesieni”. Celem uroczystości była integracja pokoleń oraz organizacja czasu wolnego Seniorów. Program spotkania obejmował występy grup tanecznych „Perfekt” i „Aurum”, prezentacje uczniów Szkoły Podstawowej Nr 45 w Lublinie, recital Elżbiety Niczyporuk, wernisaż akwareli pn. „Pamiętasz, była jesień”. W spotkaniu wzięło udział 100 osób, w tym 40 seniorów,
- Koncert pieśni patriotycznych pn. „Przybyli Ułani”, który odbył się w dniu 8.11.2019 r. w sali widowiskowej Dzielnicowego Domu Kultury Spółdzielni Mieszkaniowej „Czechów”, przy ul. Kiepury 5a w Lublinie. Program przedsięwzięcia przewidywał występy zespołu muzyki tradycyjnej Malachej-Angieli-Aniołowie, prezentację dorobku artystycznego seniorów, dzieci i młodzieży, a także występy recytatorek z młodzieżowego teatru „Inwencja”. Inicjatywa miała na integrację międzypokoleniową, kultywowanie tradycji narodowej związanej z odzyskaniem niepodległości; propagowanie pieśni lokalnych oraz kształtowanie uczuć patriotycznych. Wydarzenie miało charakter otwarty, zostało zrealizowane w ramach Programu Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin na lata 2016 – 2020. Organizatorami przedsięwzięcia byli: Dzielnicowy Dom Kultury SM „Czechów” oraz Filia Nr 4 MOPR, zaś partnerem Szkoła Podstawowa Nr 45 w Lublinie. W działaniu udział wzięło 100 osób, w tym 35 Seniorów,
- Inicjatywa pn.: „Świąteczne Drzewko Międzypokoleniowe”. W dniu 11.12.2019 r. na placu osiedlowym, przy ul. Zbigniewa Herberta, odbyła się inicjatywa pn.: „Świąteczne Drzewko Międzypokoleniowe”. W inicjatywie udział wzięli zaproszeni seniorzy, inne osoby w podeszłym wieku zamieszkujące obszar Osiedla im. Zbigniewa Herberta oraz dzieci uczęszczające do Szkoły Podstawowej Nr 40 i Przedszkola Nr 35 w Lublinie. Podczas spotkania odbyło się uroczyste ubieranie drzewka świątecznego, występy artystyczne przedszkolaków, wspólne kolędowanie i składanie życzeń. Seniorom przekazano kartki świąteczne przygotowane przez dzieci. Dla uczestników zapewniony został także gorący poczęstunek i ciasto. W działaniu wzięło udział 150 osób, w tym 45 seniorów,
- Inicjatywa środowiskowa pn. „Ubieranie osiedlowej choinki”. W dniu 19 grudnia 2019 r. na placu „z fontanną” przy ul. K. Wallenroda na osiedlu im. A. Mickiewicza odbyła się. Celem inicjatywy adresowanej do mieszkańców i sympatyków osiedla im. A. Mickiewicza była integracja mieszkańców osiedla, w tym: Seniorów, osób niepełnosprawnych, dzieci z osiedlowych szkół i przedszkoli oraz lokalnych instytucji i organizacji. Liczba uczestników – 200, w tym 60 seniorów.

1. W Domu Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II w Lublinie odbyło się 9 spotkań o charakterze międzypokoleniowym, dzieci z zaprzyjaźnionych Szkół i Przedszkoli występowały przed mieszkańcami Domu z takich okazji jak Dzień Babci i Dziadka, Święto Odzyskania Niepodległości, Święta Wielkanocne i Bożonarodzeniowe, prezentowały Festiwale Talentów, odbyły się również wspólne zajęcia ruchowe i plastyczne W ramach podtrzymywania więzi rodzinnych raz w roku w placówce odbywa się uroczystość „Spotkania Rodzin”, na która zaproszone zostały rodziny i przyjaciele mieszkańców.
2. W Domu Pomocy Społecznej „Betania” odbyło się 16 inicjatyw, - cykl 3 spotkań „Moja ulubiona zabawka z dzieciństwa” z dziećmi z SP. z Niedzwicy Dużej, Jasełka w wykonaniu dzieci z Niepublicznego Przedszkola Sióstr Urszulanek, Jasełka w wykonaniu dzieci „Niepublicznego Przedszkola i Żłobka „Skrzydła”, Przedszkola „Kubusia Puchatka”. Spotkanie z dziećmi z Przedszkola Integrycyjnego Nr 39 na warsztatach muzycznych, spotkanie na warsztatach plastycznych; przedstawienie „Pszczółka szuka przyjaciół”, 2 spotkania w ramach cyklu pn. „Legends lubelskie”, 4 występy dzieci z SP Nr 50 w Lublinie, 3 - udział w projekcie młodzieży VII Liceum Ogólnokształcącego „Czytanie seniorom”. Spotkanie inauguracyjne z młodzieżą VII kl. SP Nr 50. „Wolontariusz dla seniora” w ramach szkolnego koła wolontariusza, Spotkanie z młodzieżą z Liceum Nr 10, „Podaruj wiersz”, Zespół Szkół Nr 10 wspólny śpiew. 4 razy majówka z okazji Dnia Matki, Spotkanie z okazji Dnia Ojca, Spotkanie z okazji Dnia Babci i Dziadka, Spotkanie z okazji Rocznicy Powstania Warszawskiego, Konstytucji 3 Maja, Akademia z okazji obchodów 101-lecia odzyskania niepodległości, 2 spotkania świąteczne dla mieszkańców i ich rodzin oraz celebrowanie urodzin mieszkańców z rodzinami (w tym 100 urodziny)
3. W Domu Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Lublinie odbyły się: 1 piknik, 2 festyny w których wzięło udział łącznie 200 osób, 10 spotkań z cyklu „Poranki muzyczne” w których wzięło udział łącznie 300 osób. Projekt Klub LUBInclusiON - 20 osób, spotkania w ramach działalności kapeli „Blżej Siebie” – 60spotkań, łącznie 30 osób, opłatek integracyjny – 1 spotkanie, 25 osób e(wydarzenie miało na celu zacieśnienie więzów pomiędzy seniorami a ich rodzinami),
4. W Domu Pomocy Społecznej im. Wiktorii Michelisowej w Lublinie odbyło się 9 wydarzeń o charakterze międzypokoleniowym.

C.3.4.7. Organizacja zajęć informacyjno-edukacyjnych dla młodzieży dotyczących problemu starzenia się i starości

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne • instytucje kultury
Wskaźniki:	-liczba zajęć informacyjno-edukacyjnych dla młodzieży dot. problemu starzenia się i starości: 60

C.4. Zwiększanie efektywności działań poprzez współpracę instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych

C.4.1. Rozszerzanie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych

C.4.1.1. Realizacja wspólnych przedsięwzięć realizowanych z udziałem jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, instytucji kulturalnych, edukacyjnych, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych, środowisk naukowych i mediów na poziomie lokalnym itd.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
----------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba wspólnych przedsięwzięć z udziałem Samorządu miasta Lublin, instytucji kulturalnych, edukacyjnych, NGO, środowisk naukowych, mediów i seniorów: ponad 100

C.4.1.2. Realizacja projektów i programów mających na celu partnerską współpracę różnych instytucji na rzecz i z udziałem seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba przedsięwzięć z udziałem seniorów: ponad 100

C.4.1.3. Rozwój idei miejsc i inicjatyw przyjaznych seniorom

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźnik:	- projekty i inicjatywy przyjazne seniorom - 3 zow

Przy Domach Pomocy Społecznej utworzono 6 Klubów Seniora w ramach Projektu LUBInclusiON. W strukturze ZOW utworzono 3 nowe ośrodki dla seniorów.

WliPS zorganizował cykliczne imprezy dla seniorów:

Miejskie obchody Dnia Babci i Dziadka

Dzień Solidarności Międzypokoleniowej. W Archikatedrze Lubelskiej została odprawiona msza święta w intencji wszystkich pokoleń mieszkańców naszego miasta. Bezpośrednio po mszy św., z placu Katedralnego na plac Litewski przeszedł barwny Korowód Międzypokoleniowy, zakończony symbolicznym Mostem Pokoleń.

W ramach Lubelskich Dni Seniora (3-7 czerwca) odbyło się ponad 300 wydarzeń o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, zdrowotnym, sportowym. Były to spotkania tematyczne, koncerty, spektakle teatralne, projekcje filmów, turnieje warszabowe, warsztaty komputerowe i plastyczne, wykłady, prezentacje multimedialne, gry integracyjne, zajęcia rekreacyjno-ruchowe, spotkania muzyczno-kabaretowe. Seniorzy mieli również możliwość korzystania z bezpłatnych badań i konsultacji medycznych. Szczególną uwagę zwracała duża ilość propozycji przygotowanych przez dzieci – w szkołach i przedszkolach znalazło się wiele interesujących wydarzeń dedykowanych seniorom. Codziennie, w Punkcie Informacyjnym przed Ratuszem, pracownicy Wydziału Inicjatyw i Programów Społecznych oraz członkowie Rady Seniora wydawali harmonogramy LDS i udzielali informacji nt. form wsparcia osób starszych. Można było wypełnić i złożyć wniosek o Lubelską Kartę

Seniora. Zakończenie Lubelskich Dni Seniora uświetnił Koncert Ireny Santor w Centrum Spotkania Kultur.

Szósta edycja wydarzenia „Odczaruj Jesień Życia” miała miejsce 12 października w Galerii Olimp. Główną atrakcją imprezy był pokaz mody senioralnej z udziałem osób starszych. Do dyspozycji gości było Miasteczko dla Seniora. Tutaj można było skorzystać m.in. z porad medycznych, kosmetycznych, dietetycznych. Osoby starsze i ich rodziny mogły zapoznać się z ofertą lokalnych instytucji, które prowadzą działania na rzecz aktywizacji seniorów i świadczą pomoc w różnych formach. Wśród wystawców Miasteczka dla Seniora była też Komenda Miejskiej Policji w Lublinie z informacjami dotyczącymi bezpieczeństwa osób starszych. Wydarzenie „Odczaruj Jesień Życia” uświetniły pokazy i występy artystyczne.

Nową inicjatywą wprowadzoną w 2019 roku były Lubelskie Spotkania Seniorów LUBSENIOR, zorganizowane wspólnie z Targami Lublin S.A. W dniach 25-27 października na terenie Targów można było wykonać bezpłatne badania lekarskie, uzyskać porady lekarza, zapoznać się z ofertą sanatoriów, biur podróży, domów opieki, uzyskać informacje na temat programów pomocowych, zasięgnąć bezpłatnej porady prawnej, poszerzyć swoją wiedzę w zakresie tematów związanych z bezpieczeństwem, porozmawiać z mediatorem. Seniorzy uczestniczyli w pokazach fryzjerstwa, makijażu cery dojrzałej a także w pokazie mody senioralnej. Dużą atrakcją były występy artystyczne: koncert Haliny Frąckowiak, Dariusza Tokarzewskiego, Łukasza Jemioły, solistów Teatru Muzycznego w Lublinie a także potańcówka z zespołem Pasjonata.

W ramach 8. edycji konkursu „Miejsce Przyjazne Seniorom” (28 października) 78 podmiotów otrzymało certyfikaty miejsc przyjaznych osobom starszym. W dotychczasowych edycjach przyznano łącznie 353 certyfikaty, które obowiązują przez rok. Docenione zostały podmioty gospodarcze, kulturalne, społeczne, które w swoim codziennym funkcjonowaniu biorą pod uwagę potrzeby i oczekiwania osób starszych: stosują rozwiązania techniczne i architektoniczne ułatwiające seniorom korzystanie z ich oferty, proponują skierowane do seniorów usługi, zniżki i produkty, a co najważniejsze – tworzą przyjazną dla osób starszych atmosferę. Konkurs „Miejsce Przyjazne Seniorom” wpisuje się w prowadzoną w Lublinie politykę społeczną, ukierunkowaną na wspieranie i promowanie aktywności najstarszych mieszkańców naszego miasta. Głównym jego celem jest wzmacnianie więzi międzypokoleniowych, przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia, wykluczeniu społecznemu oraz wskazywanie możliwości spędzania czasu wolnego

Ważnym działaniem na rzecz seniorów była realizacja programu „Lublin Strefa 60+”, w ramach którego funkcjonuje Lubelska Karta Seniora. Na jej podstawie mieszkańcy Lublina, którzy ukończyli 60-y rok życia, mogą korzystać z ulg i zniżek oferowanych przez Partnerów Programu, z zakresu kultury, sportu, rekreacji, nauki i zdrowia na preferencyjnych warunkach. Ułatwia to seniorom rozwój swoich pasji i zainteresowań, ale także daje możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego. W 2019 r. uczestniczyło w tej inicjatywie ponad 160 podmiotów z ofertą zniżek i rabatów dla seniorów. Wydano 3 226 Kart. Łącznie, od 2015 roku, wydano ponad 19 900 Kart Seniora.

W 2019 r. kontynuowana była usługa Telewsparcia 60+, w ramach której lubelscy seniorzy mogli korzystać z psychologicznego wsparcia na telefon. Usługa została uruchomiona z inicjatywy Prezydenta Miasta Lublin, przy merytorycznej współpracy z Wyższą Szkołą Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Pod numerem telefonu 81 46 66 999 mogli korzystać ze wsparcia psychologów oraz uzyskać pełną informację na temat różnych działań senioralnych. Porady były udzielane od poniedziałku do piątku w godz. 17- 20 (opłata jak za połączenie lokalne).

WliPS zapewniał również obsługę administracyjną Pełnomocnika Prezydenta Miasta Lublin ds. Seniorów oraz Rady Seniorów Miasta Lublin.

W 2019 roku WliPS był zaangażowany w realizację 4-ech projektów UE:

· „Klub Seniora JESTEM” (1.01.2018-31.12.2022) - udzielał wsparcia 60 seniorom z dzielnic: Za Cukrownią, Czuby i Wrotków w zakresie aktywizacji osób starszych. WliPS był odpowiedzialny za dwa główne działania: poradnictwo prawne oraz udział w kulturze i życiu społecznym. Poradnictwo prawne obejmowało m.in. dyżur prawnika oraz wykłady i prelekcje na tematy ważne dla seniorów. W ramach aktywizacji kulturalno-społecznej organizowane były m.in. cykliczne „Wieczory Seniora”.

„Klub Seniora - Integracja poprzez kulturę” - wspierał osoby starsze w wieku 60+ (8 kobiet i 2 mężczyzn) z dzielnicy Za Cukrownią w Lublinie (ul. 1-go Maja). Jego działalność umożliwiała wzajemną integrację przyczyniając się do zmniejszenia izolacji społecznej seniorów. Uczestnicy projektu byli zaangażowani w liczne aktywności kulturalne i twórcze. WliPS odpowiedzialny był za realizację zadania nr 2 „Wsparcie instytucjonalne klubu seniora” w tym: porady prawne dla osób starszych, konsultacje psychologiczne, szkolenia z zakresu załatwiania spraw urzędowych, prewencji, zagrożeń bezpieczeństwa.

Projekt „LUBInclusiON – działania profilaktyczne i usamodzielniające w środowisku lokalnym oraz utworzenie nowych miejsc usług społecznych” zakłada stworzenie do 2021 r. zintegrowanego i kompleksowego systemu usług świadczonych w lokalnym środowisku dla 266 osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym m.in. osób starszych, osób z niepełnosprawnością, osób niesamodzielnich oraz osób, które ze względu na trudną sytuację życiową, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia, lecz nie wymagają całodobowej opieki. W ramach projektu Wydział Inicjatyw i Programów społecznych był odpowiedzialny za realizację działania „Metamorfozy 60+”, który się odbył podczas Lubelskich Spotkań Senioralnych LUBSenior.

· Dodatkowo WliPS uczestniczył w spotkaniach i konsultacjach dot. realizacji projektu „Klasztor w sercu miasta - Klub Samopomocy przy Klasztorze OO. Dominikanów” mającego na celu udzielanie wsparcia dla osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem z terenu dzielnicy Stare Miasto i terenów przyległych w Lublinie poprzez rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy do końca 2021 r. Projekt jest realizowany w oparciu o nowo powstałą infrastrukturę w partnerstwie z Europejskim Domem Spotkań - Fundacją Nowy Staw oraz Gminą Lublin

C.4.1.4. Utworzenie systemu rejestracji działań podejmowanych na rzecz seniorów przez poszczególne instytucje i organizacje

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba rekordów w systemie rejestracji działań podejmowanych na rzecz seniorów

WliPS prowadzi zakładkę na stronie internetowej Urzędu Miasta Lublin – Seniorzy. W Aktualnościach umieszczane były bieżące informacje nt. działań podejmowanych i zrealizowanych na rzecz seniorów przez poszczególne instytucje i organizacje.

C.4.1.5. Organizowanie konferencji, spotkań informacyjnych, akcji medialnych na temat podejmowanych działań w społecznościach lokalnych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba konferencji, akcji medialnych nt. działań senioralnych podejmowanych w społecznościach lokalnych – 10

C.4.2. Zwiększenie roli organizacji pozarządowych w realizacji usług świadczonych na rzecz osób starszych

C.4.2.1. Tworzenie dogodnego klimatu do zakładania i prowadzenia organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe •
Wskaźniki:	- liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych: 80

1. LSO Chorych na Padaczkę „Drgawka”
2. Fundacja Instytut na Rzecz państwa Prawa
3. Fundacja Aktywności Obywatelskiej
4. Bona Fides Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej
5. Centrum Kulturalno- Edukacyjne dla Seniorów u Michelisowej ul. Archidiakańska
6. Fundacja Wzajemnego Wsparcia „ Klucz”
7. Caritas Archidiecezji Lubelskiej
8. Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu
9. Lubelskie Stowarzyszenie Alzheimerowskie
10. Stowarzyszenie Samopomocy Terytorialnej
11. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów
12. Lubelskie Towarzystwo Przyjaciół Chorym „Hospicjum Dobrego Samarytanina”
13. Lubelska Szkoła Mediacji i Samorealizacji
14. Stowarzyszenie Centrum Słuchania
15. Fundacja Aktywności Obywatelskiej

C.4.2.2. Zlecanie organizacjom pozarządowym usług publicznych z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • Urząd Miasta
Wskaźniki:	- liczba zleconych usług publicznych z zakresu pomocy społecznej - 3

Usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

C.4.3. Współpraca instytucji i organizacji w zakresie upowszechniania informacji o oferowanych usługach na rzecz osób starszych

C.4.3.1. Upowszechnianie informacji na temat podejmowanych działań prosenioralnych przez różne instytucje

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta
Wskaźniki:	- wydarzenia senioralne, materiały reklamowe, kampanie promocyjne, ulotki, foldery

Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych jest miejscem planowania, organizacji i koordynacji wielu działań i inicjatyw na rzecz seniorów a także upowszechniania informacji na temat podejmowanych działań prosenioralnych m. in. poprzez umieszczanie na stronie internetowej UML. W 2019 r. przy realizacji Lubelskich Dni Seniora wydrukowano plakaty oraz harmonogramy wydarzeń LDS. Przy Trybunale Koronnym działał punkt informacyjny dla seniorów. Wydrukowano ulotki informacyjne nt. Programu „Lublin Strefa 60+” obejmującego Lubelską Kartę Seniora i usługę Telewsparcia 60+. W czerwcu wydrukowany został Informator Lubelskiej Karty Seniora – edycja nr 5, w nakładzie 5 000 egzemplarzy. W siedzibie WIIPPS znajdują się tablice informacyjne oraz ekspozytory na ulotki i foldery organizacji, instytucji, firm oferujących m. in. wieloaspektową aktywizację, rozwój osobisty oraz nabywanie nowych umiejętności.

MOPR zrealizował 5 działań na rzecz seniorów, przy realizacji których przygotowywane były zaproszenia i plakaty.

C.4.3.2. Opracowanie modelu międzyinstytucjonalnego przepływu informacji pomiędzy realizatorami usług

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • Urząd Miasta
Wskaźniki:	- wdrożenie modelu systemu informatycznego W 2019 roku działanie nie zostało zrealizowane

C.4.3.3. Opracowanie systemu pozyskiwania i segregowania danych dotyczących sytuacji i potrzeb osób w wieku 60+

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • Urząd Miasta
Wskaźniki:	- wdrożenie systemu pozyskiwania i segregowania danych dot. sytuacji i potrzeb osób w wieku 60+ W 2019 roku działanie nie zostało zrealizowane

C.4.3.4. Tworzenie tematycznych stron i portali internetowych dotyczących ofert aktywizujących dla osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • Urząd Miasta
Wskaźniki:	- tematyczne strony i portale internetowe dotyczące ofert aktywizujących dla osób starszych

WliPS prowadzi zakładkę na stronie internetowej Urzędu Miasta Lublin – Seniorzy (Aktualności, Co, Gdzie, Kiedy). Umieszczane są tam wszystkie bieżące informacje oraz ogłoszenia dotyczące kultury, sportu i rozrywki.

Informacje senioralne są aktualizowane na stronie ZOW, MOPR i organizacji pozarządowych.

C.4.3.5. Rozwój systemu zniżek w ramach Lubelskiej Karty Seniora i pozyskiwanie nowych partnerów do współpracy

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • WliPS
Wskaźniki:	- liczba porozumień z partnerami współpracującymi w ramach Lubelskiej Karty Seniora: 170

C.4.3.6. Wspieranie partnerskich inicjatyw na rzecz osób w wieku 60+

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • Urząd Miasta
Wskaźniki:	- liczba wydarzeń i inicjatyw na rzecz osób w wieku 60+ - liczba partnerów zewnętrznych W 2019 roku nie prowadzono statystyk w ww. zakresie.

C.4.4. Organizacja inicjatyw promujących aktywność i pozytywny wizerunek seniorów w społeczeństwie

C.4.4.1. Promowanie pozytywnego wizerunku seniora w środowisku dzieci i młodzieży

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba inicjatyw promujących pozytywny wizerunek seniora w środowisku dzieci i młodzieży -ok. 700

Placówki oświatowe organizowały różnorodne przedsięwzięcia edukacyjne, które promowały pozytywny wizerunek osób starszych, uczyły dzieci poprawnych zachowań wobec osób starszych, liczenia się z ich odczuciami i potrzebami oraz przestrzegania zasad i norm obowiązujących w kontaktach z dorosłymi – np. z babcią, dziadkiem, wyrażania współczucia i zrozumienia dla ich problemów, uczyły odczuwania empatii oraz chęci udzielania wsparcia osobom słabszym i potrzebującym pomocy, rozumienia roli i wiążących się z nią zadań jako członka rodziny – wnuczek – wnuczka.

C.4.4.2. Organizowanie kiermaszów, wystaw prac plastycznych i innych wytworzonych przez seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba zorganizowanych kiermaszów, wystaw prac plastycznych promujących aktywność seniorów – 30

C.4.4.3. Umożliwienie prezentacji działalności artystycznej, twórczej i kulturalnej seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba wydarzeń artystycznych – 200

C.4.4.4. Współpraca z mediami w zakresie działań podejmowanych na rzecz osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- objęcie opieką medialną wydarzeń, artykuły prasowe

Lubelskie media, zarówno prasa, radio jak i telewizja aktywnie włączały się w działania realizowane na rzecz seniorów. Relacje z wydarzeń kulturalnych, sportowych i inicjatyw były na bieżąco zamieszczane na łamach prasy oraz pozytywnie komentowane w telewizyjnych programach informacyjnych.

C.4.4.5. Organizacja konferencji, spotkań i innych wydarzeń prezentujących i promujących aktywność osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba konferencji, spotkań i innych wydarzeń prezentujących i promujących aktywność osób starszych : ok. 100

C.4.4.6. Prezentacja dobrych praktyk w dziedzinie aktywności osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba wydarzeń promujących tworzenie przyjaznej przestrzeni dla seniorów – 800

C.4.4.7. Opracowywanie i prowadzenie kampanii medialnych i akcji społecznych promujących wolontariat osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba kampanii medialnych i akcji społecznych promujących wolontariat osób starszych: 1

C.4.4.8. Działania promocyjne tj. wydawanie publikacji, filmów, audycji itp. promujących aktywność i dobry wizerunek osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba działań promocyjnych w formie publikacji, filmów, audycji itp. promujących aktywność i dobry wizerunek osób starszych – 150

C.4.4.9. Działania na rzecz promowania pozytywnego wizerunku osoby starszej – realizacja kampanii informacyjnych i społecznych poprawiających wizerunek osób starszych i poruszających istotne kwestie społeczne związane ze starością

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Ośrodków Wsparcia • Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • jednostki organizacyjne Urzędu Miasta • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- zrealizowane działania na rzecz promowania pozytywnego wizerunku osoby starszej: 150